

Literatūrinės kūrybos išėivijoje svarstymai

TTAS ALGA

LIETUVIŲ LITERATŪRA SVE-
TUR 1945 — 1967. Redagavo Ka-
zya Bradūnas. Rašo: Antanas Val-
čiūnaitis, Kęstutis Keblys, Remy-
das Šilbajoris, Stasys Santvaras,
Vladas Kulbokas, Juozas Girnius
ir Česlovas Grincevičius. Išleido
Laisvės fondas lietuviškai kultūrai
ugdyti. Dailininkas Vytautas O.
Virkauskas. 697 psl. Kaina \$10.00. Gau-
siama ir "Drauge".

Apie "Lietuvių literatūrą sve-
tur" vien šio laikraščio pusla-
piuose, dar knygai nepasirodžius,
buvo prirašyta ir iš jos pricito-
ta žymiai daugiau, negu apie bet
kokį kitą, kad ir vertingą leidi-
nį visoje mūsų periodinėje spau-
doje. Kalbėti yra apie ką. Juk tai
mūsų dvidešimties su kaupu me-
tų egzistencinio literatūrinio judė-
mo veidrodys, mūsų kūrybos svar-
styklės, stora septynių šimtų pus-
lapių knyga, šešių iškilų vertin-
tojų, bibliografo ir redaktoriaus
kelių ilgų metų darbo vaisius.
Apie šio laikotarpio kūrybą dar
niekad niekur nebuvo tiek me-
džiagos sukelta, tiek svarstymų
daryta. Ir tikriausiai nebus. Tad,
manau, ja naudosis ne vienas li-
teratūros studijos, ar šiaip
raštu besidomintis, naudosis kaip
faktų rinkiniu informacijai pasi-
rinkti ar patikrinti, naudosis
svarstymams ir kiek galima objek-
tyvesnės nuomonės ieškodamas.
Visus tuos aiškios ir bendrus tik-
slus, manau, turėjo galvoje ir re-
daktorius ir jo bendradarbiai, šia-
lia daugybės kitokių kriterijų,
daugiau specifinių ir neišvengia-
mai daugiau subjektyvių. Rezul-
tate todėl net nebūtų tikslo kny-
goje ieškoti per didelės darnos ar
suglostymo [vieną pusę].

Laikydami pačioje knygoje
vartojamo metodo, bandysiu at-
skirti peržvelgti kiekvieno žan-
ro analizę.

Proporcijos trūkumai poezijoje

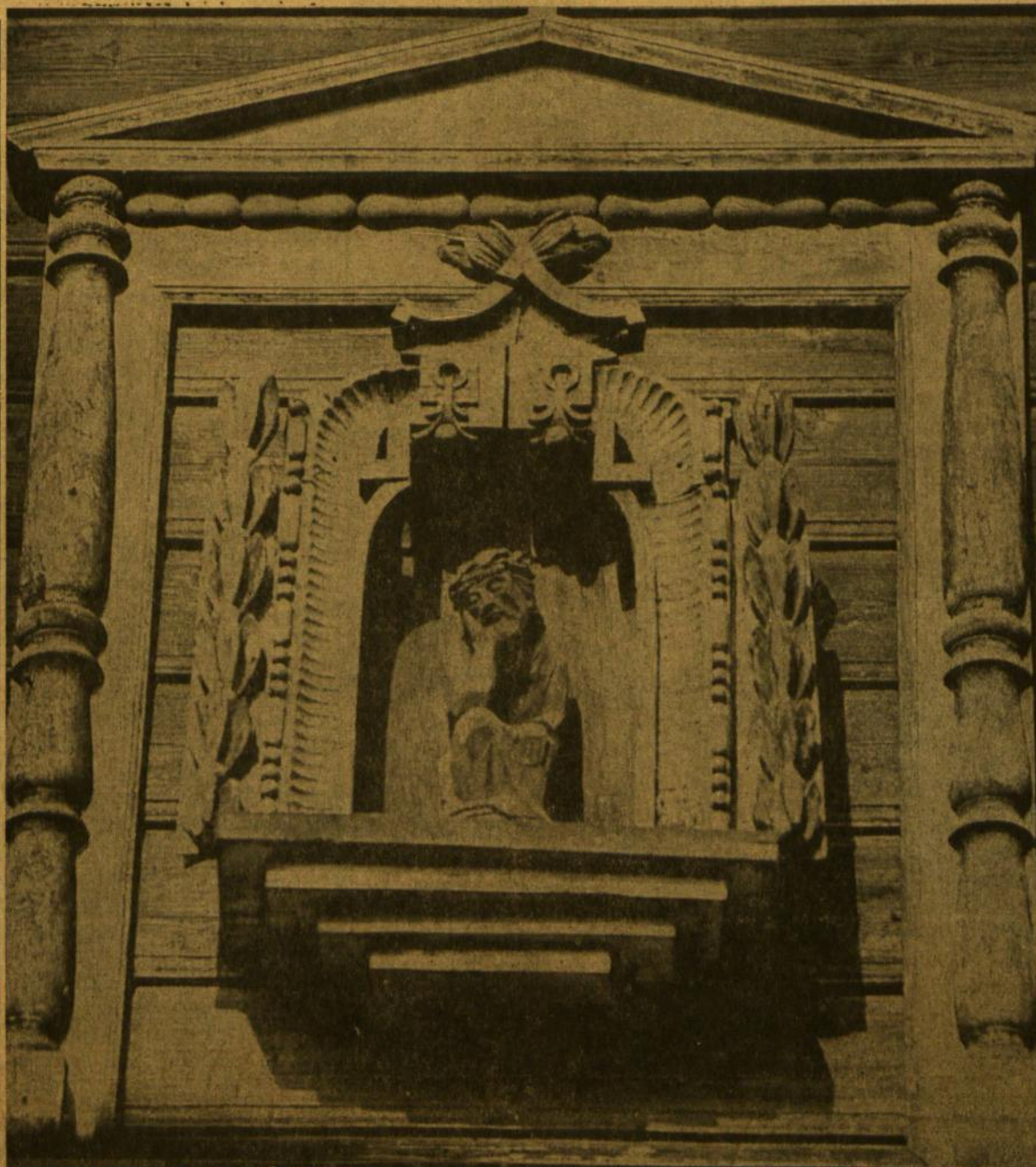
Jeigu šiandien bent kiek li-
teratūrojo praprusus išėivį užklaus-
tum, kokį literatūrinį žanrą kny-
goje aptariame laikotarpyje jis
laikytų stipriausiu, atsakymas,
manau, būtų vienas: poezija.
Su šitokiu atsakymu nedvejoda-
mi sutiktų ir literatūros rabinai.
Su J. Aisčio — B. Brazdžionio
karta, H. Radausku, žemininkais
ir pagaliau nužemintųjų genera-
cija poezija visada sudarė taji,
sakytum, mūsų literatūros drū-
gėlę. Ir tai ne vien išėivijoje
plotmėje. Krašte poezijoj besi-
reikišiantys kūrėjai, net ir tebetu-
rėdami savo tarpe Salomėja Nė-
rį ar Putiną, bent iki atlydžio,

iki naujosios Justino Marcinkevi-
čiaus, Janinos Degutytės, Juditos
Vaičiūnaitės kartos subrendimo,
su čionykščiais nė iš tolo nega-
lėjo varžytis. Paradoksiškai bet-
gi poezijos žanras šioje knygoje
randa... mažiausiai vietos. Vos
76 puslapius (romanui skirta
128, novelei — 86, dramai — 94,
kritikai — 116), įskaitant kelių
puslapių įžangines užominas a-
pie Kauną ir "senus gerus lai-
kus", vargu bendrąją mūsų po-
ezijos raidą nušviečiančias ir var-
gu iš viso reikalingas, įskaitant
bent pora puslapių skirtų Juo-
zui Baltrušaičiui, kad ir gyvenu-
siam Paryžiuje nuo 1939 metų,
bet 1944 m. mirusiam ir į apra-
šomąjį laikotarpį nebetinkan-
čiam nė kūrinių datomis, nė jų
dvasia, įskaitant daugiau kaip
10 puslapių, skirtų citatoms.

Poezijos aptarėjas Antanas Vai-
čiūnaitis (apie kritiką rašiusio
Vl. Kulboko priskirtas akademi-
nų — estetiškai psichologinių
kritikų grupė) laikosi maždaug
chronologinės, autorių amžiaus,
tvarkos. Apie kiekvieną poetą jis
rašo šviesiai ir šiltai, atštresniu
žodžiu mažai kurį teusišpulda-
mas, gi komplimentų suradamas
gana taiklių ir įžvalgių: J. Augus-
taitytė — Vaičiūnienė apdova-
nojama "mergautinių lakumų"
ir "bemaž surrealistiniu išradin-
gumu" (15), J. Aistis — "taus-
tos misijos sąmonė" (30), H. Ra-
dauskas — "neklaidingu artistin-
iu instinktu, poetine percepcija,
išvidine vizija ir pagaliau me-
ninio skoniu" (43), K. Grigaitis —
"moterišku švelnumu" (47),
A. Nyka — Niliūnas — "plačia
kultūra ir erudicija" (57), H. Na-
gys — "mosto didingumu", "ly-
rišku jautrumu" ir "intymumu"
(61), K. Bradūnas — "apeigine
rimtimi", "priemonių santūru-
mu" (66), J. Meko "Semeniškių
idilės" — "monumentalumu",
"klasiškumu", "originalumu",
etc. Visi epitetai nėra kokios tra-
faretinės banalybės. Tai išma-
tytos, taiklios, esminės aptariama-
jų autorių kūrybos charakteristi-
kos.

Vietomis savo straipsnį A. Vai-
čiūnaitis pajavirina retai kam te-
žinomis faktais, asmeniškų susi-
tikimų išpuodžiais, ištraukomis iš
privachos korespondencijos, ar
laišku, rašytų jam, kaip kultū-
ros žurnalo "Aidai" redaktoriui.
Visa tai straipsnį pagyvina, pa-
ryškina aptariamųjų poetų por-
tretų detales. Girtinas jau miru-
sių autorių (K. Jurgelionio, F.
Kirsos, J. Tysliavos, J. Baniulio,
J. Krūminio, A. Mackaus) kūry-
bos pilnų rinkinių išleidimo
klausimo kėlimas. Taip jau pas-
mus yra, kad tik nuolatinis kal-
bėjimas ir raginimas reikalą ka-
da nors išjudina.

Daugiausia dėmesio tiek turiu
(po 5 puslapius) tiek ir svoriu A.
Vaičiūnaitis skiria Henriko Ra-
dausko ir Alfonso Nykos — Ni-
liūno poezijai. Juos jis neabejoti-
nai laiko stipriausiais aptariamo-
jo laikotarpio poetais, nors nie-
kur to tiesioginiai nepasakyda-
mai. Abiejų jų kūrybos aptari-
mai yra gana išsamios miniatiū-
rinės studijos. Kartais susidaro į-
spūdis, kad šiu dviejų poetų kūry-

Juodeikių bažnyčios frontono fragmentas

Nuotrauka A. Sutkaus

ba žymiai stipriau vertintoja vei-
kia ir yra jam artimesnė savo
"prancūziškosios mokyklos" dva-
sia.

Poeziją aptariant, iliustravi-
mas citatomis yra būtinybė. A.
Vaičiūnaitis cituoja keliolika au-
rių, kartais duodamas vieno kito
eilėraščio frazę ar posmelį, o
bent dešimčia atvejų ir visą ei-
lę, ar ilgesnio kūrinio iš-
trauką. Tai jokių būdu ne per
daug. Jų galėtų būti ir kelis kar-
tus daugiau. Tai ir yra tie pa-
veiksiai, pagal amerikiečių patar-
lę, atstoja tūkstančius žo-
džių. Tačiau A. Vaičiūnaitis a-
pimties apžvalgoje bent vieto-
jū autorių kūrybos charakteristi-
kų nebūdingumas ar per daug

Knygos viršelis, pieštas Vytauto O. Virkaus

nediskriminatyvus jų pavartoji-
mas. Pavyzdžiui, septynių ketu-
reilių posmelių ištrauka iš nai-
voko ir banalaus Petro Pilkos ei-
lėrašio ar didesnėmis dorybėmis
nepasižymintio Venecijaus Ališo
sonetas šių antraeilių poetų ap-
tarimus išpučia iki trijų pusla-
pių, kada, sakysim, Biliui Ruk-

šai, Eugenijui Gruodžiui ar Bi-
rutei Pūkelevičiutei teskiriamos
vos kelios eilutės, kada J. Krū-
minas, Ad. Juras ir Leonas Šve-
das tepaminimi vienu šykščiu
sakiniu, netgi juos sukeriant su
keletu kitų vardų. Mano many-
mu, bent čia suminėti "nuskriau-
stieji" literatūrinėje skalėje stovė-
tų netgi aukščiau už ne vieną
gana plačiai aptartą. Sutikčiau,
kad pavardės paminėjimo užtek-
tų J. Parojui, J. Nevardauskui ar
N. Rasteniui (jie iš viso nepa-
minėti), bet taipgi manyčiau,
kad ne tik Petro Babicko, Nerio-
mos Narutės, Stasės Sakytės ar
Marijos Jurgitos Saulaitytės bet
ir Medardo Bavarsko ar Pauliaus
Jurkaus poetinė kūryba nusipel-
no bent keleto sakinių.

Platesnio paminėjimo nusipel-
nė ir aktyviau vien periodinėje
spaudoje besireikišiantys poetai.
Eilę jų, tiesa, A. Vaičiūnaitis iš-
vardina, tačiau kita tiek (ir žy-
miai stipresnių) dar būtų galima
pridėti. Ilgai neieškant, būtų ga-
lima suminėti: Vladą Prosevičiū-
tę, Danguolę Marcinkutę, A-
loyzą Baroną, Jurgį Janavičių,
Marių Katiliškį, Leoną Lėtą, An-
taną Škėmą, Rimą Vėžį, o kiek
pagalvojus ir daugiau. Ne vienas
jų keliais periodinėje spaudoje
paskelbtais eilėrašiais susikūrė
ryškesnį kūrybinį veidą, negu ke-
lių rinkinių kraičiu besididžiuo-
janti poetai.

Iš humoristinės — satyrinės
poezijos kūrėjų kiek plačiau ap-
tariami tik Antanas Gustaitis ir
Leonardas Žitkevičius. Satyrinės
poemos "Respublika" autorius
Stasys Laucius vos tik dviem žo-
džiais pristatomas, o apie dviejų
neblogos humoristinės poezijos
rinkinelių autorių Aloyzą Baroną
(Dr. S. Aliūną) tik užsimenama.
Vaikams skirtoji poezija (jos šu-
lai — Vytautas Nemunėlis, Leonar-
das Žitkevičius, Jonas Minelga)

A. Vaičiūnaitis aptarime iš viso
neranda vietos.

Išleistų knygų pavadinimų su-
minėjimas A. Vaičiūnaitis raši-
nyje tėra retas ir atsitiktinis da-
lykas. Kad ir sutinkant, jog tai
bibliografo funkcija, tokie pami-
nėjimai (kad ir išnašose), vis
dėlto yra reikalingi vien jau dėl
pilnesnio ar tikslesnio vaizdo. Ki-
tų kritikų nuomones A. Vaičiū-
naitis vartoja gana šykščiai ir tik
tais atvejais, kada jos sutampa
su jo paties. Visų tų nuomonių
šaltinis yra veik išimtinai "Ai-
dų" žurnalas.

Skaityti A. Vaičiūnaitis apta-
rimus, labai ryšku, kad jo entu-
ziazmas baigiasi su Jono Meko
"Semeniškių idilėmis" (1955).

Apie visus antroje aptariamo-
jo laikotarpio pusėje iškilusius
poetus jis kalba kažkaip nenoro-
mis, lyg atkūtinai. Algimanto
Mackaus, Liūnos Suteimos, Vita-
lijos Bogutaitės ir kitų jaunųjų
ar kiek vyresnių poetų gana a-
nemiškai aptarimai ar jų nebui-
vimas rodo, kad šitos kartos kūry-
ba A. Vaičiūnaitis mažai domėjo-
si ir vargiai bandė ją suprasti ar
išgyventi. Dėl to ir peršasi min-
tis: ar nereikėjo redaktoriui straip-
sni pavesiti rašyti bent dviem au-
toriam, antrajam dešimtmečiui
pažvelgti pakviečiant amžiu-
mi, galvosena ir įsijautimu arti-
mesnį vertintoją. Tada ir kieky-
binė proporcija žanriniame kon-
tekste būtų buvusi tiksliau išba-
lansuota.

Romanas Prokrusto lovoje

Sąžiningiausias vertintojas viso-
je rinktinėje, mano manymu, y-
ra išėivijoje romano aptarėjas,
"naujosios kritikų kartos" (pa-
gal Vl. Kulboko klasifikaciją) at-
stovas Kęstutis Keblys. Sąžini-
giausias didžiaja dalimi dėl to,
kad jis iš anksto nusibrėžia žan-
rinių reikalavimų rėmus ir veik-

Kertinė Parastė

MIRTIS DEŠIMTMETYJE

Mūsų bendrinės kalbos laik-
raštis "Gimtoji Kalba" susilau-
kė dvigubos sukakties: išleido
40 numerių ir jam jau suėjo
10 gyvavimo metų. Laikraštį
net pusaštuntų metų, taigi,
tris ketvirtadalius jo "am-
žiaus", redagavo kalbininkas
L. Dambriūnas. Pustrečių me-
tų laikraštis ėjo redaguojamas
kalbininko dr. P. Joniko. Be
suminėtujų, jo redakcijoje dir-
bo tokie mūsų kalbos pirmū-
nai kaip prof. Ant. Salys, prof.
Pr. Skardžius, o taip pat — B.
Babrauskas, A. Dundulis, J. M.
Laurinaitis, D. Velička.

Mes tik turime reikšti dėkin-
gumą tiems žmonėms, kad jie
parodė tokį didelį pasišventi-
mą, aukodami daug laiko, dirb-
dami be atlyginimo vien tik iš
mūsų kalbos meilės ir noro
prisidėti prie lietuvių kalbos
gryninimo ir turtinimo išėivi-
joje.

Reikia atminti, kad kai ku-
riais klausimais, pvz. rašybos
dalykuose, jų pažiūros nėra
visiškai vienodos. Ir vis dėlto
jie rado galimybę nuosirdžiai
bendradarbiauti, sutilpti vie-
name žurnale, tuo duodami ir
mums pavyzdį, kad, esant nuo-
širdžiai lietuviškų dalykų mei-
lei, visada galima rasti išėi-
tį, net ir išryškėjus pažiūrų
skirtumui. Šiems kalbininkams
pavyko suteikti net 40 asmenų
bendradarbiais į "Gimtąją Ka-
lą". Atsimenant, kad retas ku-
ris gali jaustis pajėgus rašyti
aukštesnės kalbos kultūros
žurnale, šį skaičių reikia lai-
kyti nemažu. Laikraščio iš vi-
so išleista 672 puslapiai. Tai
jau tikrai gausi kalbinių
studijų medžiaga.

Besidžiaugiant tais dešimt-
mečio laimėjimais, tenka su-
apgailstavimu pastebėti pas-
kutiniame "Gimtosios Kalbos"
naujo numerio puslapyje liū-
dą pranešimą apie šio laik-
raščio ateitį: "Tokia, kokia
buvo, GK daugiau nepasiro-
dys". Taigi — šio aukšto ver-
tės laikraščio mirtis dešimtme-
tyje. Jeigu ligšiolinės "Gimto-
sios Kalbos" mirtis būtų dėl
lėšų stokos, tai tikrai — labai
gaila. Juk išėivijos lietuvių
esame jau geriau apsiplunks-
noję, ir fondus turime besi-
stiebiančius į milijoną. Vis dėl-
to atrodo, kad čia lemiama
smūgi sudavė ne finansiniai
sumetimai, nes tame pat pa-
reikšime sakoma: "Bendradar-
bių stoka sudarė didžiausią
laikraščio vargo dalį".

Dabartinė redakcija vis tiek
nori laikraštį palaikyti ir siū-
lo šį projektą: "Dabar GK tu-
rėtų būti leidžiama ne visuo-
mei, o jaunuomenei. Dėl to
ją turėtų pasiimti savo globon
čikagiškiai — Pedagoginis Li-
tuanistinis Institutas su Aukš-
tesniaja Lituanistikos Mokyk-
la. GK galėtų tiktai kaip pagai-
binė mokomoji priemonė —
gramatikos, žodyno stiliaus ir
kt. nagrinėjimams". Bet čia
vėl problema. Viena, suminė-
tų mokyklų vadovaujantieji
žmonės jau ir taip perkrauti
darbu, kai kurie patys vaikšto
kaip "smūkteliai". Jei mūsų
kalbos tūzai nusiskundė bend-
radarbių trūkumu, iš kur jų
turės šios mokyklos? Antra,
tada "Gimtoji Kalba" iš aukš-
tųjų kalbos studijų žurnalo
perkeliamą į gimnazistiską,
studentišką lygį, kuris trem-
ties sąlygose nėra aukštas. Šis
mūsų jaunimas gyvena dar tik
vadovėlinį laikotarpį. Būtų
gaila ligšiolinį "Gimtosios Ka-
los" lygį taip degraduoti. Pa-
galiau, su minėtomis mokyk-
lomis dėl tolimesnio "Gimto-
sios Kalbos" leidimo nėra su-
sitarta, taigi — laikraščio liki-
mas yra pakibęs ore.

Dar yra vilties iš kitos pu-
sės. "Gimtosios Kalbos" pir-
mame puslapyje randame pa-
žymėtą, kad laikraštis yra Lie-
tuvių kalbos draugijos orga-
nas ir kad ji leidžia JAV LB
Kultūros fondas. Šios įstaigos
nėra savo žodžio tarusios. Gal
bus rasta gera išeitis, pakvie-
čiant redaktorių — organiza-
torių (managing editor), ku-
ris energingai telktų bendra-
darbius, o anksčiau minėtieji
kalbininkai, nuėjus nuo jų
techniškojo organizavimo dar-
bų, atliks kalbinę priežiūrą.
Atrodo, tai būtų įmanoma.

Kaip ten bebūtų, visuome-
nės irgi negalima palikti be
kalbos tobulinimo šaltinio. Jei-
gu jau jokių būdu nebūtų
įmanoma testuoti ligšiolinę "Gim-
toji Kalba", galėtų būti kalbi-
nė medžiaga reguliariai perio-
diškai talpinama kituose laik-
raščiuose. Pvz. "Draugas" vie-
nintelis dabar iš visų lietuviš-
kų laikraščių turi reguliary sa-
vatinį kultūros priedą, einan-
tį atskiru lanku, kuris visada
rastų vietos ir mūsų kalbos
kultūrai.

"Gimtosios Kalbos" mirtis
dešimtmečio būtų per daug
skaudus nuostolis. Jo niekas
nenori ir turėkime viltį, kad
čia mūsų kalbininkai, drauge
su Lietuvių kalbos draugija
bei Kultūros fondu, o reikale
ir su minėtomis mokyklomis
ras kokią išeitį. Tik norėtųsi,
kad "Gimtoji Kalba" neliktų
sugimnazistinta, o kad ji pasi-
liktų lietuvių kalbos kultūros
žurnalas, skirtas platesnei mū-
sų visuomenei.

J. Pr.

Šiame numery:

- Mirtis dešimtmetyje.
- Literatūrinės kūrybos išėivijoje svarstymai.
- Ko laukina iš "Danos" ope-ros.
- Penčo Slavejkov eilėraščių.
- Valpurgijų naktys.
- Prasmingas Petro Klimo ke-lias.
- Kultūrinė kronika.
- Nauji leidiniai.
- Moterų gyvenimas.

visur stengiasi jų laikytis.
Pagrindinis K. Keblio reikala-
vimas romanui yra "pilnas žmo-
gaus atskleidimas ryšium su ti-
krove, kurioje jis gyvena." (89).
"Akcentas (...) ant betarpiško,
subjektyvaus atskleidimo siekian-
čio praplėsti žmogaus -skaitytojo
asmeninės patirties ribas." (89).
Romanui reikia (...) individo, at-
siveriančio ne chemine koncepti-
ja, bet tikru žmogumi". (90.—Vi-
sur pabraukta cituojant).
Absoliutaus objektyvumo, ži-
noma, nė K. Keblys nepasiekia.
Ir tai suprantama. Juk kritikas,
kaip ir kiekvienas skaitytojas, tu-
ri dar ir savo skonį (tegu ir dau-
giau išprusinta), savo daugiau
(Nukelta į 2 psl.)

"Danos" operos paruošos iškarpa. Iš kairės į dešinę: Jaunutis Puodžiūnas — operos baleto apipavidalin-tojas, Aleksandras Kučionas — dirigentas ir meno vadovas, Petras Maželis — režisierius ir Algirdas Kurauskas — operos scenoavizdžio kūrėjas.

Ko lauktina iš Danos operos

ALEKSANDRAS KUČIONAS

Jau beveik pasidarė tokia tra-dicija, kad prieš naujos operos pastatymą pasidalinam mintimis apie statomos operos charakteri, jos pliusus ir minusus, jos pasta-tymo problemas ir panašiai. Taip ir šiemet malonu pakalbėti apie operą, kuri šį pavasarį išvys pir-mą kartą scenos šviesą. Tai Gai-delio -Santvaro opera "Dana".

Opera, sakoma, yra iškilius me-nas pačia gryniausia to žodžio prasme. Jeigu eiliuotoj dramoj, pa-vyzdžiui Krėvės ar Sruogos, poe-zija savaip iškelia dramą iš kas-dienybės, tai operoje esame dar vienu kitu laipsniu aukščiau dėl muzikos, kuri lydi veiksmą, ir dai-navimo, kuris operos personažo tekstą padaro iškilesniu, dažnai jausmingesniu, kitais atvejais net kupinu patetikos. Gal todėl ir o-peros kūrėjai nuo pat operos atsi-radimo ieškojo savo kūriniams te-mų-siužetų mitologijoje, legendose ar herojiškoje praeityje. Opera, dažnai galvojama, itiniamiau sce-noje atrodo ir skamba, jeigu, jos personažai yra praeities herojai, karaliai, didikai arba dievai, dei-vės... Todėl nenustabu, kad vė-llesniais operos istorijos metais, pa-sirodžius operom su kasdieninio gyvenimo turiniu, kildavo tam tikro nusivylimo, žiūrovas įausda vosi neįprastai šokiruojamas, ope-ros pergyvendavo nepasisekimus, nors ir meistriškai parašytos, tu-rėdavo laukti dešimtmečius iki vi-suotinio pripažinimo ir pasiseki-mo. Šitaip buvo atsitikę su Travi-

ata, Carmen, Jenufa, Wozzek ir kt.

Bijau, kad dalis ir mūsų visuo-menės dėl Gaidelio-Santvaro o-peros gal mąstys panašiai. Sakys: turime tokią turtingą istoriją, tiek daug didvyrių, dievų, tiek daug pasakų, padavimų, paga-liau turime ir mūsų baudžiaunin-ku herojiškas kovas dėl laisvės, turime knygnešius, nepriklauso-mybės sąjūdį, kam dabar opera iš stovyklinio gyvenimo pokari-nėję Vokietijoje? Kodėl šios operos autoriai prisiiminė laikotarpį, ku-rį gal norėtume greičiau pamirš-ti, kurio gal net savotiškai gėdi-namės. Esu tikras, jog ne vienas tvirtins, kad anų dienų menka kasdienybė visiškai netinkanti iš-kiliam operos menai.

Bet ar taip iš tikrųjų yra? Il-giau ir geriau pagalvojus, man at-rodė, kad nebūtume teisūs, taip iš anksto sprendami. Pirmiausia, anas laikotarpis — karo išgyveni-mai, viltys ir nusivylimai po ka-ro paliaubų — stipriai įrėžė pėd-sakus kiekvieno lietuvių tremti-nio ar pabėgėlio asmeniškam gy-si-venime. Būta glitai žmogiško tra-gizmo, tėvynės praradimo skaus-mas, nesugrįžimo faktas, šeimų pasimetimas... Būta nemažos no-s talagijos ir sentimentalumas, sa-vės galstis, gražių, gerų praei-ties dienų pasiilgimas, būta abuo-jumo ir net nihilizmo, bergždžio, beprasmingo gyvenimo nujauti-mo. O visi šie ano laikotarpio mūšų simptomai, atrodo, "Da-

nos" operoje gana gerai atspind-i. Ir dar daugiau -ši opera, be a-bejonės savaip įsiliesia į bendrą a-nų dienų kultūrinį akordą. turiu čia mintį Brazdžionio poeziją ir P. Andriūšo lyriškus pasakoj-i-mus ir, antra vertus, muzikali-nius įvairių ansamblių pasireiški-mus ir kita...

Pagaliau paikim ir Stasio Santvaro panaudotą temą — siu-žetą. Ar jis nėra stiprus ir tinka-mas išraiškiai operai, muzikinei dramai? Jauna moteris karo aud-rių atbloškia Vokietijoje. Jos vy-ras lieka Lietuvoje kovoti pra-tizanų eilėse. Ji, nežinanti savo vy-ro likimo, pačiam gyvenimo žydėjime kovojanti prieš įvairius vylius ir aistras. Pagaliau joms neatsispiria, palūžta... Jos vyras, tuo tarpu priverstas palikti gim-tąjį kraštą, ieško žmonos. Paga-liau ją randa DP stovykloje. Jinai sąžinės graužimo neatlaiko, nusi-žudo. Argi tai nėra puiki operinė tema?

Ir kai, visa apgalvojus, atverti operos lapus, pamažu iš tikro pra-dedi pajusti visą ano meto dva-ysią: gyvenimo netikrumą, jo tra-gizmą, net ir operos silpnybės, galėtume sakyti, primena tik a-nų laikų silpnybės. Sakysim gal kiek naivus sentimentalumas, re-gis, yra betgi atgarsis visų anų dienų sentimentų... Arba, štai, pirmieji operos taktai. Kaip išrai-škiai jie vaizduoja ano laiko de-speraciją, kartų liūdesį ir nevil-mūsių simptomai, atrodo, "Da-

Gal sakysit, kad tai yra gan grubi muzika, bet negalėsit pa-neigti jos ekspresyvumo, jos des-peracijos... Šis pradžios motyvas operos eigoj dar ne kartą pasigirs-ta, tapdamas kūrinio vedamuoju motyvu.

Opera prasideda prologu. Ne-žinomasis pasirodo prieš uždanga ir savo labai išraiškiam monolo-gu mums primena kadaise "regė-ta žmogų, išguita iš namų — širdinį, aplieta sielvarto ir degan-čių skausmų". Jis ne tik išsako liūdną tremtinių - pabėgėlių bui-tį, bet kartu ir prašo klausytojų juos suprasti ir nesmerkti "jei pa-klįsta brolis ar sesuo kerštingo pasmerkimo daubose, jei myli pa-saulio veidą miela!" Šis stiprus prologas baigiasi ta pačia, mums jau girdėta, įžangine muzika.

Kai atsідaro uždanga, choras repetuoja komp. Stanaičio kan-tatą "Pavasario žaliom dienom". Ši kantata, tiksliau jos pirmasis gabalas, parašytas romantiškai lietuvišku stilium: melodija pri-menanti lietuvių liaudies dainas, švelniai disonuojančia harmoni-ja ir siūbuojančiu ritmu.

Cia, būsiu atviras, susiduriam betgi ir su pirmą šios operos in-terpretacine problema: kai cho-ras, kaip minėjau, dainuoja lais-vu ritmu (tempo rubato) orkest-re turim akompanimentą, tikrai varžantį laisvą atlikimą.

Muzikine prasme turėsim ir daugiau panašių problemų, kurių svarbiausia bene bus operos or-kestracija. Tur būt, nepaslaptis, kad J. Gaidelis mėgsta tirštai or-kestruoti savo kūrinius — prisi-mena, pvz., ne per seniai skaity-ta recenzija iš Bostono ryšium su J. Gaidelio "Kovotojų" pastaty-mu. Koncerto kritikė-recenzentė rašė, kad, girdi, "kantata prasidė-jo orkestru, kuris kaip tamsus ir tirštus debesys užgūlė salę, ir kom-paktiškas garsų sąskambis užėmė besiklausančiųjų kvapą". Neži-nau, ar ši pastaba turėjo būt pa-peikimas ar pagyrimas, mes ta-čiau bandysim tuos "tirštus debe-sis" pragiedruliais nors kiek pra-skaidrinti.

Yra šioj operoj nelengvų pro-blemų, kurios ypač liečia režisierių ir dainininkus. Aplamai, žinoki-mė, kad operos istorijoj šiand-ien žinoma daugiau kaip 30,000 operų, tuo tarpu geras repertuari-nis operos teatras jau didžiuoja-si, turėdamas savo repertuare a-pie 100 operų, o meistriškai tobu-lai parašytų operų žinome gal tik keliasdešimt. Šis faktas liudi-ja, kad opera nėra lengva parašy-ti, o taip pat, kad kartais ji re-dakcinių pataisų ir atlikėjų in-tensyvių pastangų esti labai ir la-bai reikalinga.

Bet grįžkim prie mūsųšės, šie-metinės operos. Pirmame jos veik-sme turim tris didesnes arijas, ku-riose operos pagrindiniai veikė-dai atskleidžia savo jausmus, da-ti...

(Nukelta į 7 psl.)

MICHELANGELO

PENCO SLAVEJKOV

Mina jau išsisklaidė. Jau nutilo garsai, nutilo kiškams su murštančios dienos žarom. Kuri naktis jau gaubė amžinąjį miestą.

Didysis skulptorius, kadaise pats kovotojas, o nūdien nežemskų pojūčių, audingo meno vergas, žiūrovų tapo atsiktiktiniu. Stebėjo jis zerejamą kardu, girdėjo zvangesį ir priesmirtinį skundą, jo klausą jaudino siaubingoji dejonė, tačiau jis laikė nuolaliai, stebėdamas, kaip kovotojas puola kovotoją ir griuva. Užstojo nakties tamsa.

Mina išsisklaidė.
Namo
jisėjo, palenkęs galvą ant krūtinės, — ir grįžo į dirbtuvę.
Tyto ten jojo kirviniai stovėjo prietemoje, iš langų besilejančios mėnėsienos apšviesti. Ir negyva, kurti nejudomybė, kaip vergas surakinančios grandinės, sukaustė šitas figūras ir formas. Ledinui nuotolio alsavimu dvelkėtojo nuo jų į tą pavargusią Michelangelo kaktą. Jis tyliai priejo ir įžiebė naktinę lempą... Pluoštas spindulių niūrų Mozės veidą apšvietė, — ir tą pačią akimirka pranašas prieš jį pakilo, pasuko veidą į Buonarroti, lyg tolimų siautėjimų dundėjimas iš užsimastymų jį pažadino. Ką pranašauja jo rūši kaktą ir spervų išpuštų virpėjimas? Akimirka! Viena akimirka ir jis lėtas, rodos, į šipulius suskaldys. Du, trys brūkšniai — ir priešais mus stovės pranašas, kad nenumaldoma sprendimą išarty ateities laikams. Ir giliai kūrėjas susimastęs pasilenkė truputį pakėlė kaltą ir plaktuką, bet — vėlgi išsitiesęs — atsipelkėjo, nejudas ir nebylys. Ir sielos gilumoj staiga išgirdo vis stieptįjantį murmėjimą, kažkieno rūstų balsą: "Niekieno amžiaus nelaimingasai sūnau, kokia piktą dvasią užbūrė tavo žvilgsni, kad nieko tu jau nebmatai? Židėk — aplinkui knibžda patvirkimas, kaip aukos kritusieji prieš grėsminga gimtosios žemės kruvinąjį altorių laukia keršto. Bet tu žiūri į tuos siaubus, juose surasdamas malonų įkvėpimą. Sakyk, kur kovotojas, drąsioji vadas! Jis vergas tarp vergų. Jo sieloje seniai jau apmaudas ir melė užgeso. Plaktuką rankoje spausdamas, pagalbos maldavimams jis kurčias amžinai. Ir jis gyvena? Taip, kuryboje gyvena. Jis pažadina akmenis..."

Laukinis vaitojimas, panašus į sužeisto žvėries maurojimą, staiga sudrebino niūrius skliautus ir ilgai, ilgai nutilo. Buonarrotis pagriebė plaktuką, ketindamas į nematomąjį priešą grėsmingai smogti. Betgi netikėtai ranka nuleido tardamas: "Tamsūs genijau, tu esi teisus. Girdžiu ne pirmą kartą tavo žodžius... Pusę mūsų trumpojo gyvenimo bejausmiam akmeniui aš pašvenčiau. Šventa, gyvenimo įžiebta ugnis sieloj manoj gyvenimui nebeliepanoj. Tarp niūnių, kur tik plaktuko aidas skambėjo, diena po dienos ji gėsta. Ir — skuboto džiaugsmo apakintas, paskutines jos kibirkštis žiauriai nužudžiau, paversdamas jas marmurą. Apledėjęs, aš viską apdengiau ledu. Tad išgirsk teisingą, nors ir žiaurų klausimą — o jame savo mirtina nuosprendį: "Gyvenimo atsimetėlis, nūšus dailininkas."

grasė man kietai suspaustu kumščiu ir per dan-tis iškošė populiary rusišką trijų dalių keik-smažodį... Nuovados viršininkas apstulbo. Jo-nai, tarė jis, aš patyarkysiu tą žmogų, nesu-prantu, kas čia pas jis, laikinoje sostinėje, de-dasi... Atsakiau: Netvarkykite, tuščia jo, tegul ji bala, tegul jis tiktai eina savo keliu... Ilga valanda jis man pasakojė, kokia ramybė ir tvarka jo nuovadoje. Tokių dalykų pas save jis nemates ir, kol gyvas, nematysias. Jam net nepasakiau, kas buvęs tasai "žmogus". Nenorėjau jam ūpo, ir entuziazmo gadinti. Juoba, kad jis tą dalyką per rimtai širdin dėjo, ir ta proga pasakė banalia, bet, gal būt, šventą tiesą, kad valstybė, kaip žuvis nuo galvos, pra-deda pūti nuo sostinės... Mane visada jaudino paprastų žmonių valstybingumas ir patriotiz-mas.

Kai paliečiau baletą, mane naktimis nu-skriaustieji baletininkai palydėdavo namo. Ta-da gyvenau su truputį fiziškai imponantiškes-nių draugu Kaziu Knyva. Taip įjems ir ne-pasisekė manęs apkūti. Be to, geresnė balet-o dalis mane palaikė, ir pastarieji tiktai ir lau-kė, kad mano bėnt "plaukas nukristų". Kai pasirodydavau teatre kur nors parterio vidury-je, tai iš visų pusių pakibdavore ore smiliai, a-not mano anų dienų draugo Kazio Knyvos, "susmeigti į mano pakaušį".

Teko nuo manęs ir Kauno miesto galvoms. Parašiau jiems net porą straipsnių: Kauko alė-ja ir Ar nepakaktų pašalo laukti... Parašiau, pamiršau, paskui dar į užsienius išvažiavau. 1939 m. vasarą parvažiavau atostogu... Pri-einu tą vietą, kur buvo Kauko grovyys "su slankiais ir purvu, su žilvičiais ir pienėmis,

Michelangelo

Moze

kam gyvena, ko siekia jis?..." "O gyvata, paimk savo užnuodytą kardą! Atkeršyk man, — aš pavargau, pavargau, pavargau."

Ir nieko nematyti, negirdėti — man būtų trokštama, laimingoji lemtis. Ak, nepažadink, kalbėk tyliau." Ūmai suvirpėjęs, ranka jis nukreipė ir, pakėlęs galvą, pamatė: šešėliai eilėmis slenka priešais jo akis, tyliai kraujais plūsdamas, vergas priešmirtinėje kancioje raitosi. Nei aimana, nei garšas nesiveržia iš jo lūpų. Dovydas ranka mostelėjo, tačiau iš laidydės akmuo neišlekia į priešą... Marija rauda prie savo nukryžiuoto sūnaus, bet nė viena nenurieda asara iš jos sopulingai žiūrinčių akių. Brutus suraukė antakius, bet nēr kardo jo rankoje — vargu ar kas sugebės patirti slaptą jo užmąymą... Tuoj už jo iškyla šešėliai tokie pat begarsiai, nebyliai. Ir, galiausiai, pasiisūšęs išcena pats Jeremijas, pilnas niūrių minčių, tačiau, tarsi plepys, ranka užkimšo burną, kad žodžių nereikalingų neištartų. Nepatenkintas, atsistojo meistras. Akimirka — Visi šešėliai dingę. Tik tai vienas paliko išdidusis Moze; ir, atrodo, kad ranka pagriebęs savo bazilą, staiga pašoks, pažadins nebyliusius, o savo žodžių griaudimu žygdarbiams prikelis. Ir išsitiesęs išdidžiai Buonarrotis apsidairė: "Pasilikit nebyliai! Kalbėt čia turi vienas už visus..." Ir užsimojęs plaktuku trenkė Mozės kėlin, susukdamas: "Kovoje gimęs, Moze, veski juos į kovą visus jau nebemirštam žodžiu!"

Išvertė P. G a u c y s...

Penčo Slavejkov, bulgarų poetas. Daugelis jo sukurtų eilėraščių laikomi bulgarų poezijos šedevrais. Rinkinyje "Nerazdelny" (Neatski-riami) jis nagrinėja Europos kultūroje asmeni-s psichologines temas, išsivadavimas iš lai-ko ir erdvės, kaip pvz: "Michelangelo", kur Šv. Petro bazilikoje Mozės statulos poveikyje, jis vaizduoja Michelangelo gyvenimo ir kūrybos prištartavimus. P. G.

Valpurgijų naktys

Jonas Aistis

Kai paskelbiau savo Žygį prieš vieną kareivį, mano oponentas prof. Juozas Balčikonis prarado pusiausvyrą...

O to straipsnio istorija sudėtinga. Ji nor-ėjau patalpinti "Lietuvos aide", kur buvau, po padarytos į mano tėviškę ekspedicijos, vi-su frontu puolamas. Kreipiausi į vyriausįjį re-daktorių Igną Seinių. Jis mane oficialiai, bet gana korektiškai priėmė. Aš jam išklodžiau sa-vo apsilankymo reikalą šiais žodžiais: "Neži-nau, kaip Lietuvoje, bet Švedijoje (Švedija, kur jis ilgoką laiką gyveno, Seiniaus buvo pra-mušta galva) ir kituose kultūringuose kra-suose paliestasis turi teisę ir vietą tame pa-čiame laikraštyje apsiginti. Be to, sakiau, Aido skaitytojai turės įdomaus ir naudingo pasiskai-tymo... Mačiau, kad mano oracijos kandumas Seiniui nepatiko, bet prašė rašinį palikti susi-pažinti, tik pastebėjo ar mano replika nebus Aidiui per ilgą. Aš savo ruožtu pastebėjau, kad tai yra lygiai pusė to, ką man profesorius Balčikonis yra skyręs. Jis njeio daugiau nesa-kė, tik prašė užieiti rytojaus dieną tuo pačiu laiku...

Rytojaus dieną sutartu laiku vyriausiojo

redaktoriaus diplomatiškai redakcijoje nebuvo ir mane priėmė jo įgaliotas Augustinas Gri-cius-Pivoša. Tas pradėjo aukšta politika: esą "Lietuvos aidas" esąs valdžios organas ir jis negalįs talpinti savo paslapiuose raštu, kurie priešingi vyriausybės politikai...

Norėjau išsiderėti nors parašą su motyvais, kodėl mano raštą atsisako skelbti, bet Gričius ir to iš manęs maldaute išsimaldavo... Jis vi-sada garbino esančią tvarką ir ištikimai jai tarnavo, kaip ir dabar tebetarnauja... Kai pra-dėjo bruzdėti Sūduvos ūkininkai, Augustinas Gričius, gindamas vyriausybės politiką, paskel-bė išties seriją reportažų, murzindamas sodie-čius ir jų reikalavimus pačiais paskutiniaisiais žodžiais. Karta, atsiktiktinai sutikęs jį spaus-tuvėje, paklausiau, ar jis esąs šventai ištiktines tuo, ką skelbiąs apie Sūduvos ūkininkų oficio-ze. Jis sumišo (spėjau, kad ne aš vienas tada to jo klausiau) ir pamačiau jo veidu riedan-čią asarą, didelę, kaip pupą. Jis ją viduj skruos to pirštu nubraukė į pausį ir tarė: Jūs mokslus išėjė... Jei jūs turėtumėte žmoną ir vaikus, tai kitaip kalbėtumėte... Šventa tiesa, tada netu-rėjau dar nei pačios, nei vaikų. Šiandien jo

vaikai jau suaugę, bet reikia jam ir vaikiaičiais pasirūpinti. Jo ta asara, kaip ir jo žodžiais per daug netikėjau, nes žinojau, kad jis buvo bu-vęs Vilkolakio aktorium...

Seinių sekančiais metais sutikau Klaipėdo-je. Uostamiestis arčiau negu Kaunas nuo Šve-dijos. Spaudos tarėjas popietėje vaikščiojo su cilindrių ir baltom pirštinėm. Beje, niekad nei prieš tai, nei po to nemačiau tokio cilin-derio. Paprastai cilindris per vidurį lyg su-smaugtas, o Seiniaus, priešingai, buvo išsipū-tęs, lyg alaus bačkutė. Bet ne tai svarbu. Mu-du tą dieną labai susibūtiuliavom ir dviese, nuo kitų rašytojų atsiskyrė, vaikštinėjome. Jis man daug gražių dalykų papasakojo apie Klai-pėdos kraštą, apie respublikos tame krašte nu-veiktus darbus. Draugai manė, kad mudu sen-as sąskaitas tvarkome. Liūdas Gira, net pa-sekė mudu ikandžiu paklausti, apie ką mudu taip ilgai besiginčijame. Ir koks jo buvo nu-sivylimas, kad išgirdo mudu draugiškai besi-šnekučiuojančių...

Bet grįžkime prie to mano rašto... Jam bu-vo pavojaus visai neišvysti dienos šviesos... Gričiui atsiskaius, nuėjau pas Juozą Keliuo-tį, bet jis buvo šalininkas lietuvinai pavardės administracinių keliu, tai jam tas straipsnis buvo rakštis po nagų. Straipsnį jis pasilikio su-sipažinti... Bet jo brolis Alfonsas paskelbė...

Sekančių metų vasarąėjau Senąja Vil-niaus gatve su vienos Rytų Aukštaitijos mies-telio nuovados viršininkas apstulbo. Jis buvo iš stuo-mens ir liemens imponantiškas vyrras... Iš tolo pamačiau energingai atskubantį profesorių Balčikonį. Kai priartėjo per trejetą žingsnių, iš rankovės iki alkūnės išlindusia ranka pa-

su kviečiais ir snaudalėmis". Prieinu ir pats savo akimis netikiu: prieš mane akis kilo pla-tūs didingi laiptai, su aikštelėmis, su suolais, su vandens baseinu... Nors reikalo nebuvo ir beveik skubėjau, bet pamažu užlipau iki pat viršaus, ant kiekvienos aikštelės sustodamas, ant kiekvieno suolo atsisesdamas. Mane sujau dino. Kažkas pralenkė mano vaizduotę, neti-kėjau, kad iš to grožio buvo galima padaryti tokį stebuklą...

Pamatau Konrado kavinėje Leibą Chodo-są, prieinu ir sakau. Pone Chodosai, jūs, Kau-no miesto galvos, paklojote mane ant men-čių...

Leiba Chodosas taip ims man ir sakys: Uj, tamsta parašai, aš paskaitėi, o kai nuėjau į posėdį ir sakoj, ar mės miesta galvas, ar ark-lų galvas, ar mės leisim, kad koks ten rašytojis iš mums sena ir garbinga miesta galvos juok-tums — jei ten negalima pastatyti alėjos, pastatykim jam laiptai...

Ar taip buvo ar ne, ar jis taip kalbėjo ar ne, tai kitas klausimas. Leiba Chodosas buvo gudrus ir su humoru žmogus. Man visai ne-gaila, kad jis "mano laurus" susišlavė, o svar-bu, kad laiptai ir po šiai dienai stovi... Dabar visa tai toli praeityje. Ne visada bu-vau teisingas, ne visada buvau tinkamoj aukš-tumoj, be to, šiandien man ir anų dienų stilius nepatinka: manieringas ir šiurkštus, bet visi tie straipsneliai parašyti su daug didesniu ti-kėjimu ir gal dar didesniu pasitikėjimu negu dabar... Aš pats vis ir vis daugiau įsitikinu, kad mane tiktai karsto lenta teišties. Ir čia turiu pranešti savo draugams ir priešams džiuginan-(Nukelta į 4 psl.)

Valpurgijų naktys

(Atkelta iš 3 psl.)

Čia žinia, kad aš čia per ilgai neužsibūsiu ir neužsimasiu...

1938 m., berods Jonavos rabinas, norėdamas pasakyti eilinę liaupsę, pasakė gilią tiesą: Jau dvidešim metų sukakoja, kaip Lietuva nesusiklausoma...

Lietuvių bendruomenė man primena mano jaunystės kaimyną Kursos namus... Nei prieš tai, nei po to nebuvau matęs taip despotiškai patriarchališkos šeimos. Gyveno po vieną stogu tėvas su trimis pagyvenusiais sūnėmis, su jų pačiomis ir su vaikaičiais. Maistas ir net duona buvo laikomi po raktu. Senis prisirišęs prie juostos raktus nešiojo ir, sako, net naktį juos po pagalvę laikydavo. Duoną patį raikė ir dalino. Senstą sūnūs buvo tvarkomi kaip maži vaikai. Apie marčias ir vaikaičius nebuvo nė kalbos. Visi senio Kursos bljio kaip ugnies. Vieną vasarą jis per pačią rugiapūtę, užvalges skilandžio, prietvarium mirė. Dar lavonas neatšalo, o broliai pradėjo dalintis, žinoma, su bairniais ir muštinėmis. Kaimynai subėgė juos gėdino ir Dievo bausme grąsino, bet jie pirma susikraustė mantas kas sau, o tik tai tada tėvą kamaroj pašarvojo. Dik tātūrą seka anarchija... Bet tai kita pasaka, kurios čia nesekiu.

Kursų po vienu stogu gyveno bene aštuoniolika žmonių, jų tarpe trys marčios ir būrys vaikų, o tų tarpe bent pora mano metų. Marčios, vienos likusios, kalliavosi ir rupūžiuojė be jokios atvangos. Kartais net už kasų susikibdavo. Ir vis dėl gyvenimo smulkmenų: vėl tu mano puodą pastūmė, vėl tu mano kuo delį suvėlei, vėl tu mano šėivą užtrynei, ir t.t. Bet jei tikai už lango vyriška stovyla šmėsteldavo, tai jos tučtuojaus kiekviena savo vieton klasteldavo, ir net dainą sutartinai pradėdavo dainuoti, ar viena kita gėgute širdele vadinė...

Skaitydamas lietuviškus laikraščius, dalyvaudamas susirinkimuose dažnai prisimenu tas Kursos marčias, kurių, žinoma jau ir kau lėliai gal sutrinėjo po žeme. Drąsias, aršias savo tarpe, romias ir kuklias vyrų akivaizdoje. Ir lietuviai labai drąsūs ir nesugyvenami savo tarpe, bet pasimaišę tik kas svetimas, tai ir ištižo, tai ir susileido. Buvau susidarius išpūdį, kad marčios lygia dalia traktavo uošvį, savo pačių vyrus ir net kaimynus. Ir savo kivirčius vyrų neveddavo, lyg tai būtų kitas pa saulės ar kita tauta. Ir man būdavo nuostabu, kodėl jos taip nesugyvendavo savo tarpe, kodėl jos visą laiką riejosi ir pešėsi.

Visada tvirtinau, kad ten, kur vyrų galios ir heroizmas baigiasi, net moterų teprasideda tik veiklos pradžia. Nes silpnoji lytis stipresnė už stipriąją lytį ir fiziškai ir intelektualiai. Visa bėda, kad lietuvė dažnai tūno savo namų užkrosny ir visą energiją išeikvoja besigrumdama su savo vyru, o tas vėl, pačios išvestas iš pusiausvyros, visą savo apmądą ir irzlumą išlieja visuomeninėje veikloje. Mano manyman, šiandien lietuvė moteriai atėjo pats laikas išeiti į lietuvišką veiksmų politinę areną, pats laikas sugėdyti ir išleioti iš politinės veiklos nusipulitakavusius didvyrius ir mažvyrius... Jie patys niekuomet nesiryt tokiam žygiui, o jų bendruomenei daroma žala yra neišsivaizduojamai didelė.

Gyvendamas Milfordo gatvėje ir aš buvau įsileidęs į lietuviškos veiksmų veiklos pačias medias res. Rėkiau valio ir šalin. Nešiau plakatus su įvairių įvairiausių šūkių ir lozungais. Piktavau Molotovus ir Višinskis. Rėkiau norėdamas išreikti visą savo bendruomenės apmądą ir širdgėlą.

Ir taip vieną kartą aplankau savo seną bičiulį poetą Antaną Rimydį. Aš jam pasakojau paskutines veiksmų naujienas, bet mačiau, kad jos jam buvo terra incognita, tai ėmiau ir pasakiau.

— Taigi skaitai laikraščius...

— Ne! — sausai atsakė jis, — gali iškrėst visą butą, pas mane lietuviško laikraščio nerasi.

— Taigi ar ne jūs, keturvėjininkai, kadaise paleidote šūkį, kad tik tai laukiniai žmonės laikraščius neskaityt?

— Gal ir mes, — atsakė jis, — bet man taip pradėjo veikti i nervus lietuviškos spaudos nuolatinės rietenos ir tušti ginčai, kad aš ėmiau ir atsisakiau visų laikraščių. Ir dabar man ramu, smagu, miela. Dabar man rodosi, kad Juozas Tysliava, pasisodinęs ant kelių Vinco Rastenį, mieliai šnekučiuojasi, kad visi lietuviai sendoroj ir meilė gyvena, vienas kitą užjaucia, vienas kitu sielojasi, vienas kitam padeda...

Tagi, tada, kai buvau įsivėlęs į lietuvišką politinę veiklą, pradėjau priėti išvados, kad lietuvių vyrų veikla prieina logišką galą ir kad vadavimo vadžias ir vežėčias reikia atiduoti moterims, tegu jos vadavimo politiką minko, kaip jų motinos ir senelės minkė aštuonių tėslių. Gana joms, kaip svirpliams, svirpti vien visuomeninio gyvenimo užkrosny.

Prieš 1958 m. lietuvių bendruomenės suvažiavimą teko valandų valandas praleisti posėdžiuose. Bendruomenė stengėsi būti apolitiš-

ka ir talkstėsi prie demokratiškos tribūnos normų, leisdavo kalbėti, išsikalbėti ir nusikalbėti i plačius dirvonus. Aiškiai pamačiau, kaip mano tautiečiai geba ir mėgsta tribūnos teise naudotis ir ją išnaudoti.

Kalbos be pradžių ir be pabaigos, be galo ir be krašto. Plepalų, pliurpalų ir tauškalų stiliaus būdingiausi pavyzdžiai. Iš dyko i tuščią pilstymas...

Galop visi įklimpo i gražbylės liūną, iš kurio nei kelio pirmyn, nei atgal nebuvo... Ir tą kritišką valandą papraso žodžio neapsikentusi ponja Magdalena Galdikienė ir taria:

— Vyrai, kaip jums negėda, argi jūs iš to galo pradėdate...

Ta garbingoji ponja papunkčiu susakė, kaip tas iš pažiūros dailus ir rimtas vyrų būrys turi kalbėti ir elgtis, kad kalbos būtų vaisingos ir našios...

Mačiau, kaip ta pastaba visus pritrenkė. Pirmininkavęs provizorius Jonas Makauskis ex cathedra sutiko, kad tikrai ne iš to galo pradėt... Buvau jau vėloka pradėti viską iš antro galo, tai atidėta kitam posėdžiui, i kurį jau aš pats nesiryžau eiti, tai ir nežinau, kuo visa tai galų gale baigėsi, tik spėju, kad posėdžiavimai sugrįžo i senasias vėžes. Viena prieš vėją nepapūs...

Tegul moterys išėina visa armija: motinos ir dukterys, žmonos ir našlės, merginos ir senmergės. Visos iš dūmo. Jų pabugs mūsų prie šai.

Tūlas paklaus: kodėl jau čia dabar moterys? Kuo jos geresnės? Gal ir ne geresnės, nes visi mes iš vieno ir to paties molio padaryti, bet, man rodos, kad laikas jau būtų keisti būdus ir priemones. Gana, manau, prieraudota ir ašarų prilieta prie okupacijos sienos. Per akis prirodyta auškų, kančių ir skriaudos. Ne-reikia statyti amžinų sienų. I sieną ne tik tai mes, bet ir kiti atsimušą ir pamato, kad kelio toliau nėra. Dabar ne tie laikai, kai sienos gindavo. Reikia judesio, mosto, manevro. Kaip tu išvesi karštinčius i kovos lauką, kad jų kijos jau žasiukus gano. O galop, dabar mini-skirtuotos moterys dar ir panašios i graikų hoplitus.

Beje, dar dėl ašarų... Ponia Magdalena Slavėnienė, minėdama savo brolių prof. Vinco Mykaloitį-Putiną sutinkant 1944 metus, rašo, kaip Krėvė, tardamas žodį, pravirko: "Nustebusi žiūriu čia i savo broli, čia i vieną, čia i kitą — i visus svečius. Profesoriai verkia kaip maži vaikai..." (Aidai, 1967, nr. 10, 432 p.).

Nieko nuostabaus... Vienas prancūzų generalas, išgirdęs, kad vokiečiai prasilažė Mar-nos fronte, pravirko kaip kūdikis...

Bet ašaraus yra gailestis, o gailestis be kaltės jausmo neįmanomas. Jei gailisi, tai reiki-ka, kad anksčiau kuo nors sąmoningai ar ne-sąmoningai nusikalto. Pats esu perygvenęs tą verkimo ir dantų griežimo laiką. Pats savęs klausiau: kodėl ir dėl ko, ir priejau išvados, kad ne visu nuosirdumu, ne visa esybe bu-vau ištikimas savo tautai, ne visu nuosirdumu, ne visa esybe buvau lojalus savo valsty-bei.

Ir nuostabu yra tai, kad tasai kaltės jausmas ar kompleksas yra bendras ir visuotinas. Ypač tai ryšku, beskaitant nūnai gausią atsi-minimų raštiją. Visi, o ypatingai tie, kurie vienaip ar kitaip buvo įtraukti i netolimos praeities istorijos dantračius, rašo taip, lyg no-rėdami kažką užkapstyti, žodžiu, jaučiasi ir el-giasi, kaip katinas negerai aruode padaręs... Čia atminoję ryškus perdėtas patriotizmas ir valstybingumas, tėvynėje, lyg atlaidų elgetų, perdėtas žaidų ir kančių ekshibicionizmas...

Tie žmonės teisia patys save. Laikas nėra taip naivus, kaip tie, kurie amžinybei skelbia savo išmone, savo dorybės, savo pilietiskumą. Yra būdinga tai, kad žmonės, gimę tautos nelaimės metais ar po jų, tos kaltės nejaučia, ir jų pažiūra i praeitį labai skiriasi. Praeis dar kiek laiko, ir įvykiai bus daug blāviau vertinami.

Mane kai kas kaltino nedarantį skirtumo tarp partizanų ir liaudies gynėjo arba stribo. Kai imu juos du atskirai, darau skirtumą, kai imu juos bendruose tautos nelaimės rėmuose, man abi šalys yra tolygios aukos. Kiekvienam yra, manau, aišku, kad be okupacijos tokios apimtios broližudybės nebūtų buvę. Civiliniai karai dešimtmetį normaliose sąlygose neužtesia. Paprastai viena ar kita pusė gana greit paima viršų, jei niekas vienos kurios šalies iš išorės nepalaiko. Dabar jau ir Lietuvoje yra viešų balsų, kad stribai nebuvę "angelai", ma nau, kad gali atsirasti ir buvusį partizanų, kurie sutiks, kad ne visi partizanai buvo šimta-procentiniai idealistai. Tuo tvirtinimu nenoriu nuimti nuo partizanų judėjimo užtarnau-tos aureolės, tuo tarpu stribams jokių nuopel-nų neskyriau, ir niekas, net pats laikas jiems jokių nuopelnų neskir.

(Bus daugiau)

Prasmingas Petro Klimo kelias

BRONIUS KVIKLYS

Su nepriklausomos Lietuvos atstatymu neabejotinai surišti tų mūsų vyrų vardai, kurie, kaip Lietuvos tarybos nariai, 1918 m. Va-sario 16 d. pasirašė Nepriklausomybės aktą. Tai, galima sakyti Nepr. Lietuvos krikstatėviai, mūsų signatarais vadinami.

51 metų laikas padarė savo ir, švenčiant aukstinį jubiliejų, iš dvi dešimties tą aktą pasirašiusių gyvi buvo likę du: Aleksandras Stulginskis ir Petras Klimas. Tai-gi su didele širdgėla sutikome na-malonią žinią, kad sausio 16 d. Kaune mirė a. a. Petras Klimas.

P. Klimas buvo labai plati ir šakota asmenybė, kurios i straipsnio rėmus neįsprausi. Tai paliksi me biografams, kurie apie jo gyvenimą ir didelius darbus galė-tų parašyti didžiulę ir turiningą knygą. Mes pasistengsime pateik-ti skaitytojams tik keletą jo gyve-nimo ir veiklos bruožų.

Lietuviškoje veikloje

Petras Klimas gimė 1891. II. 23 d. Kušliskiu k., Kalvarijos vals-čiuje, Marijampolės aps. Baigęs Kalvarijos pradžios mokyklą, 19-01-1909 m. mokėsi Marijampolės gimnazijoje. Būdamas susipratęs lietuvių, tuojau įsijungė i slapta lietuvių moksleivių veiklą ir 19-08 m. redagavo slapta hektogra-fuotą moksleivių laikraštėlį "Moksleivių Draugą". Tačiau ne-trukus buvo rusų policijos susek-tas. Klimui buvo iškelta politinė byla, kuri tačiau baigėsi laimin-gai.

1910-1914 m. Maskvoje studi-javo teisės mokslus, o drauge ben dradarbiavo "Aušrinėje", būda-mas redakcijos narys ir aktyvus bendradarbis. Atostogų metu ne pamiršo savo gimtojo kaimo — kasmet atvykdavo, bendravo su kaimiečiais, ruošė lietuviškus va-karus.

Baigęs teisės mokslus, 1915 m. atvyko i Vilnių. Karo metu akty-viai dirbo centriniame pabėgėlių komitete, o taip pat reikėsi liet. visuomeninėje bei kultūrinėje veikloje. Kartą vokiečių buvo su-imtas ir kalintas. 1917 m., drau-ge su kitais veikėjais, suorganiza-vou lietuvių konferenciją. Buvo iš-

rinktas i Lietuvos tarybą, dirbo prezidiume kaip generalinis sek-retorius, rengė įvairius raštus, ra-šė memorandumus, atliko organizacinius darbus. 1917. IX. 6 d., pradėjęs leisti "Lietuvos Ai-dą", ji redagavo drauge su vyr. red. Antanu Smetona. Pavarčius 1917 - 1918 m. to laikraščio kom-plektą, matyti, kad A. Klimas y-ra parašęs gal bent pusę visų ve-damųjų rašinių. Jis kėlė čia nepri-klausomybės idėją, atidengė len-kų, rusų, gudų kėslus i Lietuvos žemes, pateikė daug medžiagos Lietuvos sienų problemai spręsti, reikalavo plebiscito Rusijos val-domoms tautoms, kėlė valstybin-gumo ir tautinės vienybės mintį.

Visiškos nepriklausomybės šalininkas

Štai keletas jo minčių iš ano meto spaudos, dabar jau pageltu-sių ir trupančių puslapių:

"Šit, mes norime savo žemėje liuosa tauta būti, norime sudary-ti savąją valstybę, savarankiškai joje savo reikalus tvarkyti ir lai-mingesnę ateitį ruošti. Dėl to mes visi šiandien esame sukrutę, dėl to mes kartais užmirštame visus sopulius, nes tai yra mūsų sieki-mas ir nusiramimas, drauge tik slas ir gyvybės ženklas. Kiekvie-nas lietuvis, kuriam širdis dar ne-sustingo ir neapkiutėjo, šiandien gyvena taja mūsų ateities svajone ir trokštą jos įsikūniji-mo" (L. A. 1917. XI. 1).

— "Nes viena turi būti visu-menei aišku ir tvirta kaip uola: visiškio Lietuvos nepriklausomy-bės ir liuosos jos plėtojimas yra tai mūsų visų gliausias troškimas ir pirmiausiai visų mūsų pasiryži-mų uždavinys. Gi visas mūsų tik slas — tam uždaviniui pateikti kuo veikliausiai tikrybės pamato ir gyvojo pavidalo" (L. A. 1918, I. 29).

Išvalgus politikas jau 1917 m.

ispėjo lenkų pavojų Lietuvai:

— "Jie nori šiaip ar taip gauti Lietuvą i savo valią, i savo glo-bą paimti. Jie nori Lietuvą tvar-kyti sulyg savo norais; jie dargi niekad nėra dėl to lietuvių dau-gumos atsisakę nei tarėsi. Jie vi-sa tat daro per mūsų galvas, už-uolankomis, per smurtą ir tuo bū-du tikisi ką laimėsia. Ir ne dėl to šiandien lietuvis yra nepalankus

Petras Klimas

lenkui, kad jis lenkas, bet kad jis lietuviui tykoja liuosybę išplėsti, ir jei nepajėgia išplėsti, tai bent savi naudai sudrumsti" (L. A. 1917, X. 16).

Parašė Vasario 16 d. aktą

Dirbdamas Lietuvos tarybos prezidiume, P. Klimas buvo ne tik faktinis Tarybos oficiozo re-daktorių, bet ir tvarkė jos kan-celiarijos reikalus. Jis paruošė ne vieną Tarybos skelbtą Neprik-lau-somos Lietuvos paskelbimo aktą, jų tarpe ir Vasario 16-osios doku-

mentą, kuri, drauge su kitais ta-rybos nariais, ir pasirašė. Tary-bos posėdis įvyko Didžiojo gat-vės Nr. 30, tarp 12 ir 3 val. po pietų. P. Klimas, kaip faktiška-sis "Lietuvos Aido" redaktorių, jį įdėjo i Vasario 19 d. laidą, Nr. 22 (70). Tačiau vokiečių karo cenzūra šio numerio neleido spausdinti ir Nepriklausomybės aktą iš teksto išbraukė. Nepavy-ko išleisti ir tuo reikalu ekstra la-pelio. Tačiau P. Klimas, rizikuo-damas savo laisvę, be vyr. redak-toriaus ir tarybos aukščiausios va-dovybės žinios, atspausdino kele-tą šimtų "L. A." su Vasario 16 d. akto tekstu ir per rankas išdalino jį valsčių atstovams. Maždaug tuo pačiu laiku Klimui pavyko šį aktą nusiųsti i Berlyną, kur jis buvo paskelbtas net keliuose vo-kiečių laikraščiuose, Lietuva apie savo nepriklausomybę nieko ne-turėjo žinoti, bet Vokietija galėjo žinoti...

Sudarius Lietuvos vyriausybę, P. Klimas perėjo užsienio reika-lų ministerijos tarnybon. Kaip diplomatas — Lietuvos atstovas dalyvavo Taikos konferencijoje (1918 m. gruodžio mėn.), buvo nusiųstas i Berlyną, Paryžių. J. Purickiui esant ministriu, kurį laiką buvo Užsienio reikalų m-jos viceministeriu; 1920 m. daly-vavo derybose su rusais Maskvo-je. 1923 m. paskirtas ministriu Italijai, užėmė kitus aukštus pos-tus. 1925 m. paskirtas Lietuvos pasiuntiniu bei ministriu Prancū-zijai. Tais laikais mūsų užsienio

SIUNTINIAI I LIETUVĄ ir kitus kraštus

P. NEDZINSKAS, 4065 Archer Av. Chicago, Ill. 60632. Tel. YA 7-5980

10% — 20% — 30% pigiau mokėsit už apdraudą nuo ugnies ir automo-bilio pas
FRANK ZAPOLIS
3208 1/2 West 95th Street
Chicago, Illinois
Tel. GA 4-8054 ir GR 6-4339

Kurkite geresnę ateitį

Išjunkite i CHICAGO TAUPYMO BENROVĖS Taupytojų Praturtėjimo Planą! Pasirinkit Jums tinkamiausią Mėnesinį Taupytojų Praturtėjimo planą iš žemiau nurodytos lentelės sudarytos pa-gal dabar taupymo knygelėse mokamus 4 3/4%. Pradėkite taupyti dabar geresnei savo atečiai.

ŠTAI MĖNESINĖ TAUPYMO LENTELĖ:

MĖNESINĖS SĄTAUPOS		MĖNESINĖ TAUPYTOJŲ PRATURTĖJIMO LENTELĖ									
2 YRS.	4 YRS.	6 YRS.	8 YRS.	10 YRS.	12 YRS.	14 YRS.	16 YRS.	18 YRS.	20 YRS.		
\$10.00	\$252.13	\$524.08	\$833.30	\$1,167.46	\$1,534.51	\$1,937.70	\$2,380.57	\$2,867.04	\$3,401.40	\$3,988.36	
20.00	504.26	1,058.16	1,666.59	2,334.91	3,069.02	3,875.39	4,761.14	5,734.08	6,802.80	7,976.72	
30.00	756.39	1,587.25	2,499.89	3,502.37	4,603.53	5,813.09	7,141.71	8,601.12	10,204.20	11,965.08	
40.00	1,008.53	2,116.33	3,333.18	4,669.82	6,138.04	7,750.78	9,522.28	11,468.16	13,605.60	15,953.43	
50.00	1,260.66	2,645.41	4,166.48	5,837.28	7,672.55	9,688.48	11,902.85	14,335.21	17,007.00	19,941.79	
60.00	1,512.79	3,174.49	4,999.78	7,004.73	9,207.06	11,626.17	14,283.42	17,202.25	20,408.40	23,930.15	
70.00	1,764.92	3,703.58	5,833.07	8,172.19	10,741.57	13,563.87	16,663.99	20,069.29	23,809.80	27,918.51	
80.00	2,017.05	4,232.66	6,666.37	9,339.65	12,276.08	15,501.56	19,044.56	22,936.33	27,211.19	31,906.87	
90.00	2,269.18	4,761.74	7,499.66	10,507.10	13,810.59	17,439.26	21,425.13	25,803.37	30,612.59	35,895.23	
100.00	2,521.32	5,290.82	8,332.96	11,674.56	15,345.09	19,376.95	23,805.70	28,670.41	34,013.99	39,883.59	

TURTAS SIEKIA VIRŠ \$90,000,000.00

JOHN PAKEL, President

5 1/4%

Certifikatų sąskaitos

Certifikatai išduodami tūks-tantinėmis. Mažiausiai turi būti \$8000. Pelnas mokamas kas šeši mėnesiai.

4 3/4%

Ant visų knygelių sąskaitų

ŠTAI NARIAMS TEIKIAMAS MŪSŲ PILNAS PATARNAVIMAS:

- * Vacation Club
- * College Bonus Savings
- * Home Mortgage Loans
- * Home Improvement Loans
- * Christmas Club
- * Insured Family Savings
- * Notary Public Service
- * Free community rooms for your organiz'n meetings
- * Cash checks and pay all family bills with our spec'l money order checks. No
- * service charge to members
- * Sell & redeem U.S. Bonds
- * Two large free park'g lots
- * Save-by-Mail Kits
- * Travelers Checks
- * Safe Deposit Boxes

Chicago Savings and Loan Assn.

6245 SO. WESTERN AVE.

TEL. GR 6-7575

HOURS:

Pirmad. 12:00 P.M. - 8:00 P.M. Ketvirtad. 9:00 A.M. - 8:00 P.M.
Antrad. 9:00 A.M. - 4:00 P.M. Penktad. 9:00 A.M. - 8:00 P.M.
Trečiad. Uždaryta visa d. Šeštad. 9:00 A.M. - 12:30 P.M.

VALOME KILIMUS IR BALDUS

Plauname ir vaškuojame visų rūšių grindis.

J. BUBNYS — Tel. RE 7-5163

TELEVIZIJOS

Spalvotos ir paprastos, radijal, stereo, oro vėsinatval.

Pardavimas ir taisymas.

J. MIGLINAS

Krautuvė Marquette Parke

2346 W. 69th Street 776-1486

Namų tel. — PR 6-1063

APDRAUDŲ AGENTŪRA

Namų, gyvybės, automobilų, sveikatos, bi-snio, Patogios išie-mokėjimo sąly-gos.

J. BACEVIČIUS

6455 S. Kedzie Ave., PR 8-2233

VACYS CONSTRUCTION CO.

REZIDENCINIAI, KOMERCINIAI, MEDICINOS IR KITOKI PASTATAI

2457 West 69th Street

Tel. HE 4-7482

MOVING

Apdraustas perkraustymas

Įvairių atstumų.

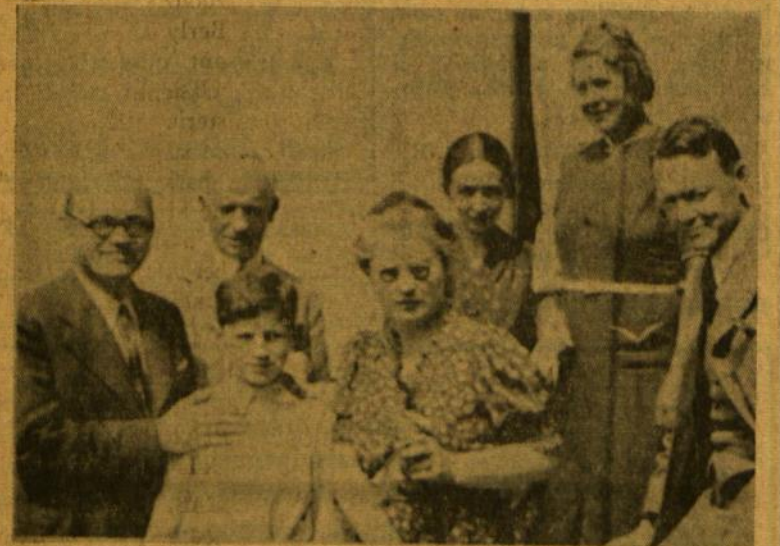
A. VILIMAS

823 WEST 34th PLACE

Telef. — FRontier 6-1882

(Atkelta iš 4 psl.)
reikalų ministerija P. Klimą laikė bene geriausiu diplomatu.
P. Klimas istorikas, mokslininkas

Kad ir turėdamas daug darbo diplomatinėje srityje, P. Klimas visą laiką domėjosi mūsų mokslo (ypač istorijos), reikalais. Per savo gyvenimą yra parašęs eilę studijų (dalis jų suminėta L. E. XII 121 psl.). Parūpino studiją Lietuvos sienų klausimais, parašė "Lietuvos senovės brožuus", "Lietuvos žemės valdymo istoriją", "Mūsų kovos dėl Vilniaus" ir kt. Eilė jo raštų išleista ir prancūzų, anglų, vokiečių, lenkų kalbomis. Besikuriančiai mūsų mokyklai parūpino skaitymų knygas, lietuvių kalbos sintaksę. Kurį laiką Lietuvos universitete dėstė istorijos mokslus. Būdamas išmokslintas istorikas, visą savo gyvenimą domėjosi Lietuvos istorijos klausimais, rinko dokumentus, darė išrašus. Jo tikslas buvo parašyti ko-

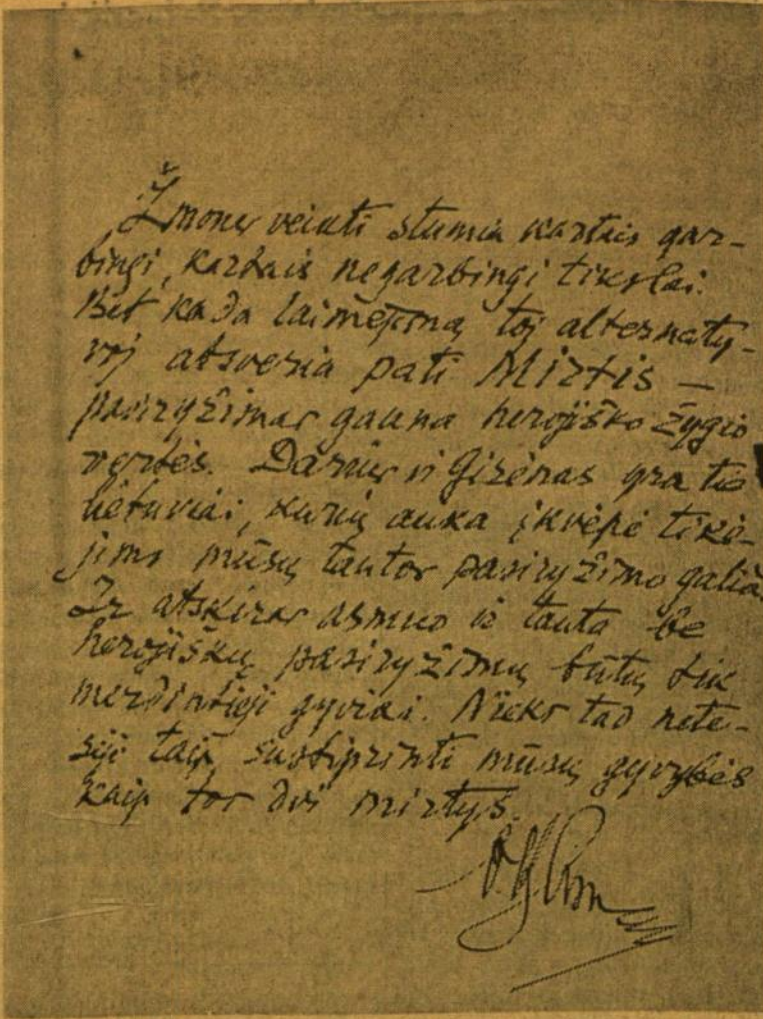
Petras Klimas 1942 m. Grasse, Prancūzijoje. Iš kairės į dešinę: P. Klimas, rašytojas Jurgis Savickis, P. Klimas (sūnus), B. Klimienė, J. Liutkavičienė, Savickienė, estų ministeris O. Opik.

mas Išručio kalėjime buvo priširtas prie Lietuvos gražiosios lietuvių politinių kalinių (kaceti ninkų grupės). Toje grupėje buvęs žurnalistas Henrikas Blazas savo atsiminimuose ("Varpas" Nr. 5, 1963) apie Klimą taip rašė:

"Laikas jau būtų pajudėti, bet vokiečių žandarai dar kažko dėsia. Laksto po kiemą ir keikiasi. Jų viršila stovi prie priedurio laiptų ir dėdamas kirtį ant paskutinio skiemens, šaukia: — Klimas, Klimas! Duryse, pagaliau, pasirodo susikūpinusi žmogysta. Ant galvos nublukusi kažkada buvus rūda išsikraipiusi skrybėlė. Juodas, gerokai apšutęs paltas. Iš po jo kyšo suskudurėjusiais galais kelnės. O jau pusbačiai, pusbačiai, niekas jų pusbačiais nebepavadintų: vienos suraizgytos, suraizgytos liekanos."

— "Marš, marš! — ragina viršila. Bet žmogus neskuba. Lipa laiptais žemyn iš lėto, žiūrėdamas kur koja deda. Ir žinoma, viršila neiškenčia jam nesparys. Žmogus visas krūpteli ir paleidžia iš po pažasties menką ryšulėlį. Lenkiasi pakelti, ir suteikia viršilai progą dar kartą spirti. Sukniubo žmogus, bet pakilo, išsitiesė ir žengė mūsų rikiuotės link. Veidas perlyšęs, susiraukšlėjęs. Žilas šepetys dengia smakrą ir skruostus. Viena nosis ir žandikauliai kyšo virš sučiauptų lūpų. Praeidamas pažvelgė į mus savo mėlynomis akimis ir antakiai pakilo iš nustebimo. Kelis atpažino."

— "Be miršančio (inž. Daniūno) pats vargingiausias atrodė Petras Klimas. Jis kažkaip visas sumažėjęs ir sėdi nejudėdamas. Lyg bijotų, kad pro suplonėjusią odą kaulai neišlystų. Jame kažkoks ramumas ir rezignacija, lyg žmogaus, kuris taikosi su savo likimu, koks jis yra. Tačiau akys šviesios ir dabar tarp savųjų net pralinksminėjusios. — Jau devyni

Petro Klimo rankraštis ir autografas. (Iš Br. Kvickio rinkinių)

mėnesiai, kai keliauju iš vieno kalėjimo į kitą, — sako Klimas. — Prieš karą į Prancūziją per vieną nepilną parą nuvažiuodavau, o dabar iš Prancūzijos į Lietuvą net per devynis mėnesius vokiečiai neįstengia nuvežti".
— "Ir jus ir mane muša toji pat lazda. Kai jus muša, lazda nusitveria už vieno galo. Kai mane muša, tą pačią lazda laiko už antro galo. Skirtumo lyg ir nėra.
— Nori valgyti? — pasiūlo me.
— Labai noriu, — prisipažįsta.

Viską, ką turėjau lagaminėlyje, ir patį lagaminą jau seniai iškeičiau į maisto trupinius dar pačioje pradžioje Prancūzijos kalėjimuose. Už duonos kepaliuką atidaviau laikrodį, už puskepaliuką — aukso žiedą, o kai visko netekau, liko vienas badas."
— "Bet Petras Klimas ir perba dėjęs pasilikęs Petru Klimu. Jo nepaskubinsi nei lazda, nei išbadėjimu. Jis natūraliai santūrus ir majestotiškai lėtas. Nesiskubina nei pasisotinti, nei kam įtikti, nei kam pataikauti, bei skubėt dary-

ti išvadas. Petru Klimui viskam, tikrai, buvo atgavęs.

Aštuoneri metai rusų kacete

Rusams užėmus Lietuvą, 1946 m. Klimas buvo jų suimtas. Tada jis vėl atliko didžiąją kelionę iš Kauno į Celiabinską, — Vorkutą ir vėl į Kauną. Pastaroji kelionė truko aštuonetą metų ir buvo, be abejo, nepalyginamai žiauresnė kaip vokiškų nacių laikais. Ji iki šių dienų mums ne per daug žinoma: tikimės, kad ją aprašė ar aprašys kas nors iš jo naujų bendrakeleivių. Gal būtų, jei nedaug kuo skyrėsi nuo kelionės šimtų tūkstančių mūsų tautiečių.

Grįžo iš jos Klimas be galo suvargęs, ligonis, tik 1954 metais. Ir vėl tik skurdžios žinios apie jį mus yra pasiekusios. Gyvenęs vie nišas Kaune, kai kurių gerų žmonių globojamas, atskirtas nuo šeimos (žmona gyveno ir mirė Prancūzijoje, ten pat liko sūnus ir dukra). Kurį laiką buvęs nustojes reėjimo, bet porą metų prieš mir-

Nedaug turime žinių ir apie ve lionio raštišką palikimą. Jo turtinga lituanistinė (ypač stipri istoriniais veikalais bei rinkiniais) biblioteka žuvo Prancūzijoje II pasaulinio karo metu. Iš jos tik maži likučiai išsaugoti kelių knygų mėgėjų, šeimos narių. Dalis jų 1954 m. perduoti Laisvosios Europos kolegijai Strasboure, iš kur pateko į Lenkų biblioteką Paryžiuje. Esą likę ir kiek rankraščių.

A. A. Petro Klimo darbai tiek dideli, kad nebuvo įmanoma jų tinkamai šiame rašinyje įvertinti. Daugelio faktų iš jo netrumpo (78 metų) gyvenimo mes dar nežinome. Tikėjime, kad jei ne dabar, tai vėliau kada mūsų tautos narių tarpe atsiras — biografas — istorikas, kuris Petrą Klimą iškels ir priskirs prie pačių didžiųjų mūsų tautos vyrų. Išsėkis ramybėje Lietuvos žemėje, kurią taip labai mylėjai, tiek daug dėl jos dirbaj, pagaliau ru dosios Vokietijos ir raudonosios Rusijos kalėjimuose tiek metų ka lėjai!

ARTESIAN Restoranas
2432 West 63rd Street, **VEL ATIDARYTAS.**
Visa nauja ir gražu, kaip viduje taip ir iš lauko.
Kviečiame senus ir naujus draugus atsilankyti.
Telef. — 436-4622 arba 436-4623

KILTY'S
RESTORANAS ★ 4545 W. 95th St.
Telefonai GA 4-5800 ir BE 8-5585
Uždarytas laike pertvarkymo-pagražinimo. Yra at daras tik grupėms, parengimams, vestuvėms, krikštynoms ir kitoms progoms.
Telraukitės nuo 11 val. ryto iki 11 val. vakaro.

FRANK'S TV and RADIO, INC.
3240 SO. HALSTED STREET Telef. — CA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS RADIO. STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS. SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

PASINAUDOK DABAR AUKSTESNIAIS DIVIDENDAIS

4.75% PER ANNUM ON REGULAR CURRENT RATE		5.25% PER ANNUM ON INVESTMENT BONUS \$1,000 MIN.
---	---	--

DAUGIAU KAIP PUSĖ SIMTMEČIO PATARNAVIMŲ VISAD MOKĖJOME DIVIDENDUS
VISAD ISMOKEJOM TAUPYTOJAMS PAGAL PAREIKALAVIMĄ
AUKSCIAUSI REZERVAI SANTAUPOMS
BRIGHTON SAVINGS & LOAN ASS'N
4071 Archer Ave., Chicago, Ill. 60632 LA 3-8248

Kas tik turi gerą skonį,
viską perka pas Lieponį!

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI
FURNITURE CENTER, INC.
MARQUETTE PK., 6211 S. Western. PR 8-5875
Vedėjas J. LIEPONIS

Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 iki 9:30 val. Kitom dienom nuo 9 val. iki 6 val. vakaro
SEKMADIENIAIS ATDARA NUO 12 IKI 5 POPIET.

WE PAY EARNINGS QUARTERLY ON PASSBOOK SAVINGS & SAVINGS CERTIFICATE

Earnings are paid March 31, June 30, September 30, and December 31

Compounding quarterly is an important advantage to you because it means higher earnings for you! Here are a few representative examples of how compounding quarterly would increase your earnings:

Rate Per Annum	Simple Interest Rate	Resulting From Compounding Quarterly	
	1 Year	5 Years	10 Years
4 1/4%	4.83%	5.326%	6.035%
5 1/4%	5.35%	5.959%	6.84%

At 4 1/4% per annum, compounded quarterly, \$10,000 will increase to \$16,035.20 in 10 years and to \$20,067.12 in a little more than 14 years. Other amounts would show proportionate growth. Quarterly compounding of earnings of 5 1/4% per annum will increase a \$10,000.00 account to \$16,849.95 in 10 years and to \$20,221.05 in 13 1/2 years.

STANDARD FEDERAL
Savings and Loan Association of Chicago
4192 Archer Avenue, at Sacramento
Chicago, Illinois 60632 — VI 7-1140
OFFICE
HOURS: Mon. and Thurs. — 9 a.m. to 8 p.m.
Tues. and Fri. — 9 a.m. to 4 p.m.
Sat. — 9 a.m. to Noon... Wed. Closed

Assets over \$135,000,000.00
Surplus and Reserves over \$11,000,000.00
(More than two times legal requirements)

Nauji leidiniai

• **AIDAI, 1968 m. gruod. mėnesio Nr. 10.** Mėnesinis kultūros žurnalas. Redaguoja dr. Juozas Girnius, 27 Juliette St., Boston, Mass. 02122. Leidžia lietuviai tėvai pranciškonai. Administracijos adresas: 680 Bushwick Ave., Brooklyn, N. Y. 11221. Prenumerata metams \$7.00.

Šiuo paskutiniuoju 1968 metų numeriu žurnalas vėl užskleidžia vieną metinį savo numerių komplektą. O šitokių komplektų yra jau daugiau dvidešimt. Visais po kario metais ir ligi šios dienos "Aidai" laisvųjų pasaulio lietuvių kultūriniam gyvenime atlieka neįkainojamas vertės vaidmenį: žurnalas yra viso šakoto žmoniškumo mūsų bruzdėjimo veidrodis ir kultūrinio gyvenimo pozityvus formuotojas.

Naujausiam "Aidų" numeryje Antanas Rubikas rašo apie Bažnyčios demokratizimą po Vatikano II susirinkimo, Vladas Šlaitas duoda pluoštą naujausių eilraščių, o ryškus mūsų meno kritikas Stasys Goštautas pristato skaitytąjį Kandinskį kaip meno revoliucionierių, drauge užgriebdamas ir abstraktizmo pirmatylį klausimą, neišvengdamas iš jo ir mūsų M. K. Čiurlionio. Dr. Domas Jasaitis savo straipsnyje spalvingai tapo dr. Antano Gylis, kaip visuomenininko, mokslininko ir Lietuvos blaivintojo, portretą. Baigiamas ir dr. Antano Maciešius kritiškai rašantis apie Teilhard de Chardino pasaulėžiūrą. Studijos autorius, be visos eilės išvadinų minčių, gale taria: "Nors subjektyviai Teilhardas ir buvo giliai religingas žmogus, tačiau objektyviai jo sistema yra nutolusi nuo Krikščionybės pagrindų, kiek liečia Dievą kaip Kūrėją, žmogų kaip kūrinį ir religiją kaip dvilypę žmogaus santykį su Dievu".

Apžvalginis žurnalo puslapis, be kita ko, dr. Jonas Grišius recenzuoja premijuotąją Jurgio Jankaus dramą "Pėlio asmenimis". Numeris iliustruotas skulptoriaus A. Mončio, Kandinskio ir A. Marčiūnionio darbų nuotraukomis.

• **GIMTOJI KALBA, 1968 m. Nr. 1-2.** Bendrinės kalbos laikraštis. Redaguoja L. Dambriūnas. Rašoma apie Antaną Maciešį, kaip filosofinės kalbos kūrėją, apie svetimą itaką lietuvių kalboje, apie lietuvių kalbą tarybiniais metais, apie mūsų spaudos kalbą, recenzuojama nauji kalbos mokslo leidiniai ir kt. Tenka tik apgailestauti, kad, redakto rūpesčiu, šis "Gimtosios Kalbos" numeris yra paskutinis — laikraštis, toks koks jis ligi šiol buvo, žada jau nepasirodyti. Apie tai plačiau rašoma šios dienos "Kertinėje parastėje".

• **Louis Evelyn, VISI MES BROLIAI.** Originalas prancūzų kalba "Fraternité et évangile", 1963. Suletuvino Nek. Pradėtosios Marjos seserys. Spaudė Immaculata Press, Putnam, 1968. Knyga 103 psl., suskirstyta į šiuos skyrius: Ar Dievo žodis ką nors keičia? Ar pažįstam Dievą, apie kurį kalbame? Pasaulis ieško gyvo brolių modelio. Ar malda nedaro stebuklų? Leidinio įžangoje, be kita ko, kun. St. Yla sako: "Jei mūsų girdėtas žodis humanizmas, tai šio knygoje jį rasime nuostabiai atskleistą. Tą humanizmą autorius vadina broliškumu, kristiniu broliškumu. Leidėjos, paskleidamos šią knygą tarp lietuvių, atlieka tikrai brolišką pasitarimą".

• **THE MARIAN, January, 1969.** Tėvų marijonų leidžiamas iliustruotas mėnesinis religinės kultūros žurnalas. Metams \$4.00. Adr.: 4545 W. 63 St., Chicago, Ill. 60629.

Šiame numeryje yra paskutinis periodinėje spaudoje pasirodęs, anglų kalba rašytas a. a. Benedikto Babrausko straipsnis apie komunistų pastangas vesti savo propagandą JAV-bių mokyklose. Skiriant daugiau dėmesio jauni-

mui, šiame numeryje vedamasis yra apie pasimetusių JAV jaunuolių, be to — kanadietės laikraštininkės F. Julien straipsnis apie neramumus pasaulio jaunimo tarpe. Duodama eilės naujų filmų apžvalga. Paralyžiaus ištiktas amerikietis Ch. Rayburn, rašydamas prie jo galvos pritvirtinta lazdele, paliečiančia specialią rašomąją mašinėlę, nupasakoja jo turimą paguodą religijoje. Dr. M. J. O'Connell duoda patarimus, ką daryti peršalus. Socialinės apdraudos distrikto vedėja R. Webber informuoja apie pensijos dydį, pasitraukus iš darbo. Laikraštininkė L. Bell pasakoja, kaip visus šeimos narius įtraukti į talką namų darbuose. Žurnalo red. kun. J. Prunskis ir amerikietis H. Peisson duoda eilės naujausių knygų apžvalgą. Gale — religinio gyvenimo kronika.

• **PRANESEJAS, 1969 m. sausio 15 d. Nr. 1.** Liet. žurnalistų sąjungos Centro valdybos neperiodinis biuletenis, leidžiamas Detroito, Mich. Leidžia ir redaguoja Centro valdyba, antraštės vinjetė Jono Gaižučio, spausdinta Vilties spaustuveje Clevelande, tiražas 350.

Tai gražiai sutvarkytas, iliustruotas, 4 psl. leidinys, kuriame apžvelgiama mūsų žurnalistų 1968 metų veikla ir svarstomi kiti mūsų spaudos darbuotojų aktualūs reikalai.

• **GAUDEAMUS, 1968 m. lapkričio mėn. Nr. 1.** Ateitininkų studentų leidinys. Redaktorius Vytautas Klijors, 1543 Holmden Road, South Euclid, Ohio 44121. Laikraštis 20 psl. su skoningu viršeliu. Puslapių skoningai papuošti nuotraukomis ir vinjetėmis piešiniais. "Gaudeamus" turinys taipgi jaunatviškai gyvas, kuriame įdomiai pinasi ir prof. Prano Dovydaičio trys pamatiniai klausimai, ir modernizmas, ir SAS suvažiavimas, ir ateitininkas pasaulyje šiandien, ir laiškei redakcijai, ir Centro valdybos ir pirmosios literatūrinės kūrėjos, redakcijos žodis ir kt. Kiekvienam lietuviui studentui "Gaudeamus" yra įrankas pamintinas ir perskaitytinasis leidinys.

• **Kun. Jonas Duoba, MIC, VYSK. PRANAS BRAZYS, MIC.** Atspaudas iš Lietuvių katalikų mokslo akademijos Metraščių IV tomo, 515-526 psl., Roma 1968 m. Tai nekrologinio pobūdžio straipsnis, liečias per anksti mirusio šio mūsų ganytojo gyvenimą ir darbus. Gale pridėta atitinkama bibliografija.

• **SHAKESPEARE IN LITAUEN** von Alfonsas Šešplaukis. Sonderdruck Deutsche Shakespeare-Gesellschaft West JAHREBUCH 1968. Herausgegeben im Auftrag der Gesellschaft. Quelle und Meyer, Heidelberg. Tai keturiolikos puslapių studijinis straipsnis vokiečių kalba, kuriame autorius iškelia šio didžiojo dramaturgo veikalų kontaktus su Lietuva ir lietuvių kalba.

• **SEJA, 1968 m. Nr. 3.** Taut. demokratinės minties laikraštis. Leidžia Varpininkų leidinių fondas. Šį numerį tvarkė: G. J. La-

Dr. J. Basanavičius neužmirštas Bulgarijoje

Kaip žinome, dr. J. Basanavičius, mūsų Tautos atgimimo patriarchas, ištisus 25 metus (1879-1905) išgyveno Bulgarijoje, dirbdamas ten gydytojo darbu. Jo rūpesčiu Lomo mieste buvo įsteigta ligoninė; jis įgyvendino savo paruoštas sanitarines instrukcijas, privertė gyventojus statyti krosnis su kaminu, paruošė stambią etnografinę studiją "Lomohijat okra" — pirmąjį mokslo darbą apie bulgarų liaudies mediciną — "Bolgarska bilka". Bulga-

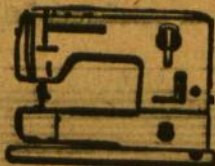
Dr. Jono Basanavičiaus vardo gatvės iškaba Varnos mieste, Bulgarijoje.

rai jį laiko ir savo archeologijos pradininku, nes jis pirmas pradėjo tyrinėti bulgarų senosios kultūros paminklus ir telkti senienas. Kiek vėliau jis įrodė, kad bulgarų tauta nėra mongolai, kaip anksčiau buvo teigiama. Nuo 1892 m., gyvendamas Varnoje, jis dirbo ir miesto taryboje.

zauskas ir V. Motušis. Leidinį administruoja J. Urbelis, 1649 N. Broadway, Melrose Park, Ill. 60160. Metinė prenumerata \$5.00. Šiame numeryje rašo: J. Audėnas, P. Dirks, K. Gaidžiūnas, J. Jonynas, J. Kaunas, M. Mackeyvičius, A. Vasonis, K. Škirpa, K. Tautkus.

SIUVIMO Mašinos

• ELNA
• BERNINA
• NECCHI
• VIKING
• PFAFF
• SINGER

Šveicariškos, vokiškos, itališkos, japoniškos ir kitų firmų.

Taisome, parduodame ir nuomojame priemonėmis kainomis ir sąlygomis. Darbas greitas ir sąžiningas. Turime dalis, pritaikome pagal skonį kabinėtus. Aptarnaujame Chicagoje ir priemiestuose.

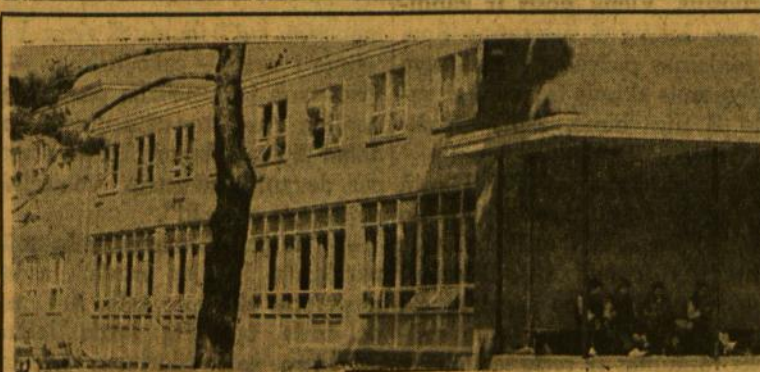
B. & B. DISTRIBUTING CO.
4081 So. Archer Avenue
(Archer ir California)
Chicago, Ill. 60632, Tel. 927-4702
Ved. Arvydas M. Dikinis

Jo pastangomis buvo ten sudarytas projektas paversti Varną kurtortu miestu. Dr. J. Basanavičius suplanavo Varnoje ir jūros tiltą, panašų į mišikį Palangoje.

Bulgarai jo nuopelnų nepamiršo ir gerbia iki šiol, nors niekas iš gyvųjų jo ir nepamena. Didžiausia Lomo miesto gatvė pavadinta Dr. J. Basanavičiaus vardu. Kita jo vardo gatvė yra Varnos kurorte. Varnos muziejus pavadintas taip pat Basanavičiaus vardu; jame kabo ir jo portretas. Varnos kurortas, kuriame dr. Basanavičius gyveno, dirbo ir jį kūrė, išaugo ir save vadina Juodosios jūros karalyste. Kiekvienais metais jį aplanko 6 mil. turistų. Malonu girdėti, kad Jūros parke tenai bus pastatytas dr. Basanavičiaus paminklinis biustas, o taip pat besikuriantis archeologijos muziejus būsiąs pavadintas jo vardu. Taigi bulgarų tauta tinkamai pagerbė daug gerą jai padariusį mūsų tautietį.

b. kv.

Platinkite "Draugą"

ŠV. ANTANO GIMNAZIJA KENNEBUNKPORTE, MAINE,

SU VISOM AMERIKOS GIMNAZIJŲ TEISEM.

Išeinamas pilnas į kolegijas paruošiamųjų gimnazijų kursas. Oficialiai dėstoma lietuvių kalba. Savaitėje pamokų tiek pat, kiek anglų kalbos. Duodami kreditai. Veikia jaunimo organizacijos, puoselėjami sportai, duodama lietuviška gyvenimo pasaulėžiūra. Mokiniai šviesi kviečiami liet. rašytojai, muzikai, solistai, dailininkai. Dėsto 20 mokytojų bei instruktorių. Pati gimnazija padeda mokiniams įstoti į kolegijas. Mokiniai gyvena bendrabutyje. Atlyginimas visiems prieinamas. Atsižvelgiama į kiekvienos šeimos padėtį. Anksti registruokite mokinius 1969-1970 m. Priimami berniukai baigę 8 skyrius.

LIETUVIAI TĖVAI, BRANGINKIT ŠIĄ GIMNAZIJĄ, KOL JI YRA. JOS ATEITIS JOSŲ RANKOSE.

Informacijos ir registracijos reikalais rašykite:

Rev. Rector
St. Anthony High School
Kennebunkport, Maine 04046

FIRESTONE PADANGOS (TIRES)

NATIONWIDE GUARANTEE
No-Limit on MILES...
No-Limit on MONTHS

FULL LIFETIME GUARANTEE against defects in workmanship and materials and all normal road hazard injuries encountered in everyday passenger car use for the life of the original tread design in accordance with terms of our printed guarantee certificate. Price of replacement pro-rated on original tread depth wear and based on Firestone adjustment price for replacement tire at time of adjustment. Firestone adjustment prices are intended to, but may not, represent approximate current average selling prices and are subject to change without notice.

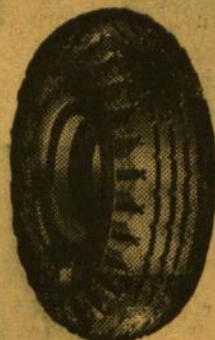
Neribota garantija: iki susidevėjimo. Ratlankiai (wheels)

Taip pat atliekama ratų reguliavimas ir balansavimas (Wheel alignment and balancing). Stabdziai (Brake service), motoro regul. (Tune up), keičiamos dalys, alyva, tepimas, kt. pataisymai.

Country Auto & Tire Service
2423 W. 59th Street, Chicago, Illinois
Telef. — GROvehill 6-7777

Val.: kasdien 7 v. r. - 7 v. v., šešt. 7 v. r. - 3 v. p. p. Sekm. uždaryta. Kitu laiku pagal susitarimą.

Savininkas MIKAS ČESAS

PLANINGAS TAUPYMAS

MOKA GERUS DIVIDENDUS. PRADEK TAUPYTI ŠIANDIEN!

4 3/4%

Metinis dividendas mokamas už indėlius taupymo knygutėse.

5%

Mokamas už vienus metų taupymo laktus nuo išdavimo datos (\$5,000.00 ar daugiau, įdedant po \$500.00)

5 1/4%

Mokamas už vienus metų taupymo laktus nuo išdavimo datos (\$10,000.00 ar daugiau, įdedant po \$1,000.00)

DEL INFORMACIJŲ KREIPKITES

MUTUAL Federal SAVINGS

2212 W. CERMAK RD., CHICAGO, ILL. 60608. Tel. VI 7-7747

OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Friday 9 to 4; Thursday 9 to 8; Saturday 9 to 1; Wednesday closed.

PETRAS KAZANAUSKAS, President

PARKING LOT — ADJOINING OUR OFFICE BUILDING

MOVING

Perkrausto baldus iš arti ir toli
A. BENIULIS
Chicago, Ill. 60629. Tel. RE 7-7083

MOVING

SERENAS perkrausto baldus ir kitus daiktus. Ir iš toli miesto leidimui ir pilna apdrauda.
3047 W. 67th Place WA 5-8063

GARBAGE DRUMS

WITH COVERS AND HANDLES
30 and 50 gal. Free delivery
5622 So. Racine. 434-1117

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY

Manufacturers

Rankomis išplaustyti paveikslų rėmai — pritaikinti paveikslams ir skelbimams rėmai — metalu aplieti rėmai.

2400 S. Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginia 7-7258-59

WAGNER & SONS

Typewriters — Adding Machines —
Checkwriters —
Nuomoja — Parduoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virš 50 m. patikimas aptarnavimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd., Tel. 281-4111

DULKIŲ SIURBLIŲ TAISYMAS.

Valome, ištepame, suderiname, pakeičiame (hoses) — žarnas.

Parduodame ir taisome visų gamybų dulkių siurblius ir turime dalis, maišelius ir visus prijungimus (dalis) visų gamybų siurbliams — Electrolux, Hoover, Eureka, Kirby ir Royal bei kitų.

B. & B. DISTRIBUTING CO.
4081 So. Archer Avenue
(Archer ir California)
Chicago, Ill. 60632, Tel. 927-4702
Ved. Arvydas M. Dikinis

ANY 8 OR 12 EXPOSURE

Kodacolor Film

DEVELOPED & PRINTED
Jumbo Color Prints
Failures Credited
Guaranteed Excellent Quality
Send this ad with film. Limit 1 roll per ad.
Offer expires July 1st, 1969
SKRUDLAND PHOTO
Dept. P. A.
Lake Geneva, Wisc. 53147

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

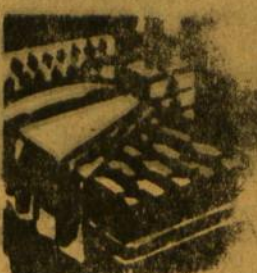
REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGEJAMS

Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių filmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmad. ir ketvirtad. vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629

Telef. PROspect 6-8998

Apsimoka skelbtis DRAUGE, nes jis plačiausiai skaitomas lietuvių dienraštis. G. skelbimų kainos — prielamos

Mūsų erdviose patalpose turime didžiausią pasirinkimą visų modernių baldų, elektrinių krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kitų namams reikmenų.

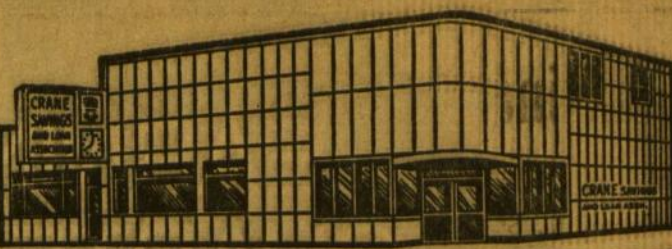
LIETUVIŲ STAIGA

ROOSEVELT FURNITURE CO.

F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS

2310 W. Roosevelt Road Tel. SEefley 3-4711

Atidara pirmad. ir ketvirtad. 9-9 val.; antrad. trečiad. ir šeštad. nuo 9 iki 6 val. sekmad. atidara nuo 11 iki 4:30 val. po pietų.

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

B. B. PIETKIEWICZ, Prez.

2555 West 47th St. Tel. LAfayette 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

4 3/4%

Naujas aukštas dividendas mokamas už investavimo sėkmes.

PINIGAI ĮNESTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMCIUS NUO 1 D.

Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.

VALANDOS: PIRMAD. ir KETVIRTAD. 9 v. r. iki 9 v. v. ANTRAD. ir PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v. ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta

Mes mokame **5 1/4%** ant visų taupymo sertifikatu per annum

MINIMUM SUMA \$5,000.00

MIDLAND SAVINGS

4040 Archer Ave.
Chicago, Ill. 60632
Telephone CL 4-4470
FRANK ZOGAS
President

Kultūrinė Kronika

Algirdo Landsbergio drama

"Penki stulpai turgaus aikštėje" latvių scenoje. Toronto Latvių teatras vasario 8 d. lankosi New York'e su A. Landsbergio drama "Penki Stulpai" (Penki stulpai). Pastatymas įvyks 7 val., Fashion Institute of Technology salėje, 227 West 27th Street, New York (tarp 7 ir 8 Avenue). Bilietai (5, 4, ir 3 dol.) gaunami prieš kasos arba iš anksto užsakomi šiuo adresu: O. Baumanis, 87-73 172 Jamaica Avenue, JA 3-4751.

Šia proga prisimintina, kad Algirdo Landsbergio šioji giliai psichologinė drama, atremta į pokario metų lietuvių partizanų vestą kovą prieš okupantus, yra jau ne kartą statyta lietuvių, amerikiečių ir latvių scenose. Jos vertimas anglų kalbon kaip tik neseniai Manlyand Books leidyklos buvo išleistas atskira knyga.

● **Dail. Kazimiero Žoromskio** tapybos darbų paarda vasario 22 - 23 d. atidaroma Clevelande. Parodą rengia Lietuvių Bendruomenė. K. Žoromskis, nuolat gyvenantis New York'e, neseniai tapęgi lankėsi Chicagoje ir čia susitarė su Čiurlionio galerijos vadovybe dėl jo kūrinių parodos Chicagoje. Čiurlionio galerijoje K. Žoromskio tapybos paroda įvyks šių metų rudeni.

● **Algimanto Kežio, SJ, foto** nuotraukų paroda vyks visa vasario mėnesį Fairfield universitete, Fairfield, Conn. Parodą ruošia universiteto vadovybė. Anksčiau Algimanto Kežio foto paroda buvo suruošius Gross galerija, Eugene, Oregon (lapkričio 18 iki gruodžio 14 d.).

● **Lietuvių foto archyvo** skelbtas spalvotų skaidrų konkursas jau yra pasibaigęs. Konkurso laimėtojai yra šie:
Pirma premija: K. Daugėla iš Bedford, N. H. — "Spalvos".
Antra premija: J. Maleška iš

Cicero, Ill. — "Karvės raudonoji pievoj".

Trečia premija: G. Valiūnienė iš Toronto, Ont. — "Ruduo".
Atžymėjimai (alfabetine tvarka):

1. K. Daugėla iš Bedford, N. H. — "Ruduo".
2. J. Kasakaitis iš Chicago, Ill. — "Povo plunksna".
3. J. Sablauskas iš Kanados — "Krikšto rutulys".
4. D. Tyjūnėlis iš Buffalo Grove, Ill. — "Gamtovaizdis".
5. A. Valiūnas iš Toronto, Ont. — "Svajonės".
6. A. Valiūnas iš Toronto, Ont. — "Gamtos abstraktas".
7. A. Valiūnas iš Toronto, Ont. — "Atoslūgis".
8. G. Valiūnienė iš Toronto, Ont. — "Ruduo tvenkinyje".

Kita šeštadienį apie praejusį konkursą skaitytojus pamuosime kiek plačiau, drauge spausdindami ir laimėjusių skaidrų nuotraukas.

● **Kipro Petrausko** žinomo mūsų dainininko, memorialinis muziejus kurtas jo buv. na-

Tennessee Williams (g. 1916 m.) žymus amerikietis rašytojas - dramaturgas, Pulitzer premijos laureatas, lig šiol buvęs episkopas. Šių metų pradžioje tapęs kataliku, šią savaitę rašytojas nuskrido į Romą, tikėdamasis matyti su popiežium Paulium VI. Žymiausias Tennessee Williams dramų, metų metais nemenuojamų teatro scenos, yra "The Glass Menagerie" ir "A Streetcar Named Desire".

Ko lauktina iš "Danos" operos

(Atkelta iš 3 pusl.)

liniai ir savo būdą. Stanaitis — romantiškas svajotojas, nusivylęs meile, kurią atrodė daugiau slepia savyje. Dana jautriai skundžiasi savo nelaiminga dalia, o Pakalnės agresyvūs išlieja jai savo mėlės jausmus. Visos šios trys arijos yra parašytos, taip vadinamo, Da Capo (ABA) formoj, kuri šiandien muzikinėse dramose net retai beavartojama, tačiau, reikiama pripažinti, turinti pasisekimą klausytojų tarpe.

Štai turime pirmą melodiją: Stanaitis dainuoja — "Grimzdau, lyg marioneta, ir svaigiu sapnais..." Ir sakom, jog čia yra motyvas A, lyriškas, lėto tempo. Tuoj pat seka kitas motyvas, kiek greitesnis ir kitoj tonacijoje — čia jau turim motyvą B, kuris šioj arijoje kiek išplestas, ir pagaliau grįžtame ir vėl į pirmąjį motyvą A, su tik skirtingu, dramatišku užbaigimu.

Kaip minėjau, visos trys pirmo veiksmo arijos yra parašytos šioj ABA formoj. Nors jos vietomis gal pabrėžtinai sentimentalios, tačiau klausytojuose jų pasisekimas, manau, bus užtikrintas.

Kalbant apie operos veikėjus, man atrodo, kad Danos ir jos vyro Daumanto (Nežinomojo) per sąnašas autoriams bene geriausias pasisekė sukurti. Pavyzdžiui, antro veiksmo įžanginė muzika ne tik vyksta atvaizduojama vargine stovyklos nuotaika, bet taip pat ir Danos neramiai, sąjau-dinto dyvinę būklę.

Šio sunkaus motyvo pabrėžimui, kompozitorius vykusiai, lyg kontrastui, pateikia švelnią iš toli, toli girdimą moterų choro dainą. Šiame veiksmo geriausiai susipažįtam ir su kitu operos personažu — Ramute (mezzo-sopr.), linksma, gėrasi, atvira, neslepiančia sa-

vo simpatijos Pakalniui. Ji čia pa-sirodo gražioji, nors ir trumpoj arijoje, o vėliau ir tikrai spalvin-game duete su Dana.

Čia taipgi norėčiau pabrėžti, kad, mano supratimu, antrasis veiksmas yra bene geriausiai su-konstruktuo-tas visoje operoje, kur, be dramatinės akcijos ir gra-žių arijų, turim džiaugsmingą fina-linį meilės duetą (Dana-Stanaitis). Šis duetas, pagrįstas antrojo veiksmo įžanginiu motyvu, čia betgi yra dar šviesesnis ir jaus-mingesnis.

Trečiame operos veiksmo svar-besni muzikaliniai momentai bū-tų skaidri Ramutės arja "Tai man, tai man džiaugsminga va-landa...", Stanaitio jautri, gal kiek net per sentimentali arja-vizija, spalvingas choro ir balet-o divertissementas (taipgi būdinga stovyklinio gyvenimo apraška) ir operos finalas: Daumanto mo-nologas ir choro giesmė. Įdomūs yra ir du balet-o šokiai: grakštus mergaičių šokis ir linksmas, net gaivalingas visų bendras šokis.

Po šio smagaus pasilinksmini-mo vėl kontrastu pateikiamas pufkus sceninis efektas — Dau-manto, buvusio partizano, Da-nos vyro, pasirodymas, Danos tra-giška mirtis ir pagaliau baigminė choro giesmė...

Suprantama, kad yra nepapras-tai sunku trupmal čia be orkest-ro ir dainininkų pertekti bent paviršutiniską operos įspūdį. Vis dėlto norėčiau štai ką pasakyti: esu įsitikinęs, kad, nuoširdžiai ir bendrom jėgom visi padirbėje, tu rėsimė ir vėl operinį spektaklį, ku-ris tiek mūsų visuomenei, tiek vi-sam mūsų operos kolektyvui pa-liks gilų ir atmintiną įspūdį. Tuo labiau, kad šis veiksmas yra dvie-jų lietuvių teatro ir muzikos kū-rėjų specialiai parašytas Chica-go Lietuvos operai.

muose, K. Petrausko gatvė 31. Taip pat ruošiamasi išleisti jo gyvenimo bei darbų monografiją. Muziejuje busianči ruošta ir Kipro brolio kompozitoriaus Miko Petrausko darbų ekspozicija. M. Petrausko palaikai iš Dusmenų kapinių (Traku apskr.) busi perkelti į Rasų kapines Vilniuje ir palaidoti greta brolio Kipro palaikų.

● **Giedrė Kankaitė-Zebrūnienė** viena iš naujųjų Vilniaus o-peros solisčių, nuo praėjusių me-tų spalio gale išsiusta dvejus me-tus tobulintis Milane, Italijoje. La Scala operos paunksmėje. Prim-ta mokyti pas maestro Genaro Barra, tą patį, pas kurį mokėsi ir V. Noreika bei V. Daunoras.

Šis dar nedidelis, bet rusų vieš-patavimo sąlygose gana būdin-gas Vilniaus operos dainininkų "sukilimas" mokyti dainuoti pas italus yra tam tikras nepasi-tikėjimo pareiškimas lig šiol ten vyraujančiai rusiškai dainavimo mokyklai. Tiesa, po La Scala pa-sirodymo Maskvoj tas nepasitikė-jimas, berods, bus bekaningas ir maskviečius, net ir tuos, be ku-rių pritarimo bei lėšų paskyrimo niekam nebūtų įmanoma išvykti mokyti svetur.

G. Kankaitė, parvykusi gruodžio gale Vilniun kelioms die-noms atostogų, pasakojo, kad ji šiuo atveju į Milaną nuvykusi ne viena, o drauge su kitais ketu-riais panašiai maskviečių pala-imintais itališkos mokyklos gerbė-jais, Nepaminėjo, iš kur tie kiti, bet pastebėjo, ji viena turinti te-nai savotiškai privileijuotą pa-dėtį, kaip Noreikos ir Daunoro tautietė. Tiedu, esą, pramyne Mi-lano operos aplinkoj gerus tautos, palikę ten gerą nuomonę apie Lietuvą. (E.)

● **Augustinas Gričius**, vyres-niojo kartoj tebeprisimenamas Pivošos vardu (toks jo, kaip hu-moreskų rašytojo, buvo plunks-navardis), dabar jau bebaigias 70-šius amžiaus metus ir neseniai ilgokai pakankintas ligos, sa-kosi vis dėlto parengęs išleisti sa-vo senųjų raštų (anot jo, kiek atšviežintų) rinkinį. Be to, sako-si, noris rašyti atsiminimus apie Vaidžantą, Kazį Binkį, Kazį Pui-dą ir straipsnį apie tai, kaip kas supranta tėvynės meilę. Tas straipsnis turės būti pokalbis (esa-mose sąlygose, tur būt, monolo-gas) su nuotraukų albuma be-vartant prisimintais kūrybos draugais, kurie likimo ar karo ta-pę "išnešti" į užsienį. (E.)

● **Vilniškis "Lietuvos" au-samblis** yra parengęs naują pro-gramą, vadinamą "Sventiniai va-karai". "Komjaunimo tiesoj" (gr. 29) apie ją rašoma, kad "Šį kartą ansamblis, pasinau-dojęs kalendorinių apeigų folk-loru bei gausia etnografinė me-džiaga, dviejų dalių koncerte su-gėbėjo jį ne tik sceniškai transfor-muoti, bet ir ryškiausiai at-skleisti būdingiausius nacionali-nio liaudies meno bruožus. Kiek-vienas programos paveikslas tar-si simbolizuoja etnografinių sri-čių savitumą".

Tariant tą patį ne taip labai moksliskais žodžiais, išeitu, kad naujoji programa vaizdžiai pri-minė, kokių gražių šventavaka-rių kadaise būta Lietuvos.

Dzūkijos kryžiai

Lietuvos nepriklausomybės metais Dzūkijos pakelės kry-žkelės, buvo kryžiais nusagsty-ta. Čia kryžiai žymiai skyrėsi nuo žemaitijos kryžių. Mat, dzūkiskuose kryžiuose nebuvo tiek pritalkomojo meno, kai žemaičių kryžiuose, ypač rūpin-tojieliuose. Dzūkui kryžius sim-bolizavo jo kasdieninį gyveni-mo rūpestį bei vargą bei lietu-vių tautos kancijų kelią. Be to, kartu kryžius jam teikė pa-guodos ir susiraminimo.

Tačiau dzūkai nepasitenkimo vien prie kelių kryžių. Jie dėlto norėdavo štai ką pasakyti: esu įsitikinęs, kad, nuoširdžiai ir bendrom jėgom visi padirbėje, tu rėsimė ir vėl operinį spektaklį, ku-ris tiek mūsų visuomenei, tiek vi-sam mūsų operos kolektyvui pa-liks gilų ir atmintiną įspūdį. Tuo labiau, kad šis veiksmas yra dvie-jų lietuvių teatro ir muzikos kū-rėjų specialiai parašytas Chica-go Lietuvos operai.

Literatūrinės kūrybos svarstymai

(Atkelta iš 2 pusl.)

duotų citatų matyti, žodžiai ar savokos, kaip "žmogus", "tikro-vė" iškyla veik kiekvieno auto-riaus kūrybos svarstymuose:

"Kai kurie iš mūsų rašytojų yra riboti todėl, kad jiems labai sunkiai sekasi tikėti, jog kitų tau-tų nariai irgi yra tikri žmonės, kad jų jausmai, mintys, nors i-mūšiškes nei visada panašios yra vis dėlto žmogiškos, tikrai labai savitos ir bendros mums vi-siems". (260).

Vertintojas formalistas, knygo-jė rades ar nerades jai būtinus e-lementus, juos pasvėręs, visada padaro aiškias išvadas apie kny-gos vertę. K. Keblys net patsai at-rinko aštuonis geriausius roma-nus, nors tą patį, kad ir su kny-gomis susipažinęs vien jo apybrai-žų dėka, galėjo padaryti ir skai-tytojas. Jo išvados būtų labai pa-našios. Kiek kitaip yra, skaitant vertintojo interpretatoriaus apy-braižas. Normaliai ir logiškai jis labai retai tesima interpretuoti autorius, kurių kūryba jam neim-ponuoja, kad ir žinodamas, jog knyga nebūtinai tik tiek ir tėra verta, kiek ji jam patinka ar ne-patinka. Todėl ir apie knygos ver-tę aiškiai ir atvirai jis labai retai tepasako. Gi apie knygos vertę spresti iš vertintojo interpreta-toriaus entuziazmo laipsnio, knyga vertinant, ne visada būtų tikslu. R. Silbajoris, aptardamas Č. Grin-cėvičių ar P. Jurkų, parodo kur kas daugiau entuziazmo, negu kalbėdamas apie N. Mazalaitę ar ba A. Tulį; K. Barėnui ar Alb. Ba-ranauskui jis skiria daugiau dė-mesio negu L. Dovydenui, I. Šei-niui ar M. Katiliškiui. O vis dėlto nemanau, kad literatū-rinės vertės atžvilgiu šitoksai laip-sniavimas iš tikrųjų tiksliai at-skleistų paties vertintojo pažiū-ras.

Iš R. Silbajorio aptarimų, ma-nau, nedaug terizikuodamas, ga-lėčiau spėti, kad geriausiai ap-rašomojo laikotarpio mūsų egzi-linės literatūros novelistais jis pripažįsta: Antaną Vaičiulaitį, Vincą Ramoną, Antaną Škėmą ir Algirdą Landsbergį.

VI. Kulbokas R. Silbajori, kaip ir K. Keblys, skiria Amerikos universitetuose išauklėtų naujo-sios kartos kritikų grupei. Jo svar-bieji bruožai — lojalumas auto-rių pasaulėžiūrai, troškimas, kad literatūriniai kūriniai praturtin-tų jų skaitytojų vidų, yra būdin-gi ir novelės aptarimuose.

Iš šiandien aktyviai besireiš-kančių vertintojų — interpreta-torių R. Silbajoris yra neabejoti-nai stipriausia pajėga. Gaila, kad šitokio (daugiausia apžvalginio) po-būdžio knygoje jam pavestasis žanras bene sunkiausiai leidosi aprepiamas jo tipo vertinimais. Per daug dažnai visą autoriaus kūrybos raidą, visas spektras turė-jų sutilpti vieno ar kelių kūrinių aptarimo rėmuose. Šitokios a-pimties aptarimams buvo gana palanki, sakykim, V. Ramono, A. Landsbergio, I. Šeinaus, P. Tarulio ir dar keleto rašytojų no-velinio žanro kūryba: jie teislei-do po vieną rinkinį su keliais li-gesnio metražo gabalais. Ar tik-slu i tokius pat rėmus per prievart-sprauti ir M. Katiliškio, A. Ba-rono, J. Jankaus, L. Dovydeno ir keleto kitų keliuose rinkiniuose sutelktą smulkiają prozą, darosi labai ir labai abejotina.

Užglostyta drama — Patsai gerai žinau, sprago-ta yra iš mūsų tremtinių dienų dramaturgijos apžvalga, — atsidūsta Stasys Santvaras, sava-jį aptarimą baigdamas. — "...vie-nu ar kitu požiūriu (...) gali at-rodyti asmeniškumą nuspalvin-ta..." (391).

Iš tikrųjų St. Santvaro nuo-gastavimai turi mažiausia pa-grindo. Jis sąžiningai aptarė kone

Platinkite "Draugą".

kiekvienu ne tik knygos forma išleista ar periodinė spaudoj skelbtą, bet ir rankraštyje tebe-esanti, vienur — kitur statyta ir nestatyta veikala. Jeigu koks nors ir liko nepamintetas (saky-kim: Alės Rūtos "Nunešk, upe-li, žasų vargus", K. Ostrausko "Saltkalvis", ar A. Landsbergio "Sudiev, mano karaliau" — abu spausdinti "Aiduose"), jų auto-rių aptarimams veik jokios žalos tuo nebuvo padaryta.

VI. Kulboko įrikiuoto negau-sion "švelniųjų" kritikų grupėn-tą klasifikaciją S. Santvaras sa-vo aptarimuose pateisina veik vi-su šimtu procentų. Mūsų drama-turgijoje jis temato tik šviesiasias puses. A. Škėmą pagiria už "Dra-maturginius ieškojimus ir sieki-mus" (356), A. Landsbergį ir K. Ostrauską už "naujausio lietu-vių dramaturgijos žodžio skelbi-mą" (371), Jona Girnių iškelia už tematiką ir moralinį princi-pingumą, Vyt. Alantą liaupsina už dramatinę kalbą, itampa, sce-ninį vaizdingumą ir randa, kad jo "veikalai, be abejonės, yra atskiras teatras — Vyt. Alanto teatras" (328).

(Bus daugiau kitą šeštadienį)

SIUNTINIAI I LIETUVĄ COSMOS EXPRESS

MARQUETTE GIFT PARCEL SERV.
2008 69th St. Tel. WA 5-2787
2501 69th St. Tel. WA 5-2737
3333 So. Halsted St. Tel. 254-3320
Lietuvių bendrovė turinti teisę siuntinius siųsti savo vardu iš Chi-cago tiesiai į Lietuvą.
Didelis pasirinkimas įvairių me-džiagų, ital. lietpalčių ir kitų prekių.
Pristatomi dolieriniai dovanų už-sakymai.
E. ir V. Zukauskai

RICHMOND SERVICE

Kampas Richmond ir 63rd St.
Užsieninių ir vietinių automobilių Taisyimas. Priklauso Chicago Motor Club. Nelaimės atveju skambinkite.
GR 6-3134 arba GR 6-3353
Sav. — Juozas (Joel) Juraitis

DEKORAVIMAS IS VIDAUS IR IS LAUKO

Kilimai ir apmušti baldai valomi.
Kreiptis į:
J. RUDIS — Tel. C115ide 4-1050

A. ABALL ROOFING CO.

Istatyta prieš 49 metus.
Dengiamo visų rūšių stogus. Taiso-me arba dedame naujus kaminius, ri-nas, nutekamuosius vamzdžius. Dažo-me iš lauko. Taisome mūrą "tuck-pointing". Pinali apsidraudę. Visas darbas garantuojamas.
LA 1-6047 arba PO 2-8778
Apskaičiavimai nemokamai.
Skambinkite bet kuriuo laiku.

BANGA

TV, Radio, Stereo, Spalvotom tele-vizijom antenos. Pard. ir taisyimas.
2649 W. 63rd St., Tel. 434-0421
Vakarnis skambinti WA 5-3607
P. Rudėnas K. Sknulis

LEO'S SINCLAIR SERVICE

LEONAS FRANKUS
Stabdžiai, Sankabos, Transmisijos.
Tune-up ir Motorų Remontas.
5759 So. Western Ave.
Kampas 58th Street
Telefonas — PProspect 8-9533

MOVING

J. NAUJOKAITIS
Apraustas perkraustymas.
Ilgų metų patyrimas.
WA 5-9209 Chicago, Illinois

Heating Contractor

Irengiu naujus ir perstatau se-nus visų rūšių namo apšildymo pečius ir air conditioning i naujus ir senus namus Storu-rinas (gutters), vandens šildy-mui boilerius. Turu leidimus dirbti mieste ir užmieste.
Darbas atliekamas greitai ir sa-žiningai. Apskaičiavimai nemo-kamai.
DOMAS ZUKAUSKAS
HEATING & SHEET METAL
4444 S. Western, Chicago 8, Ill.
Telefonas VI 7-3447.

DRAUGAS, šeštadienis, 1969 m. sausio mėn. 25 d.

7

GYVAS PRISIMINIMAS

Atmintinas kielikas ar cimborija įgraviruota pr-siminimui jūsų mirusio mylimo asmens ir dovano-jant vargingoms Misijoms ar bet kuriam nas-rinktam kunigui. bus gyvas ir įspūdingas atmini-mas, kuris bus įvertintas Pristatome tuojau pa-įstatymai laidotuvių koplyčioje. Taip pat tu-rime ir kitų dalykų tinkamų atminimui.

WATRA MEMORIAL CENTER

2848 W. CERMAK ROAD, CHICAGO, ILLINOIS 60623
AREA CODE 312 247-2425

Geriausios gėlės dėl vestuvių, banketų, laidotuvių ir kitų papuošimų.

Telef. PProspect 8-0833 — PProspect 8-0834

GUZAUSKŲ BEVERLY HILLS GĖLINIŲ

2443 West 63rd St., Chicago, Ill.

PETKUS

TĖVAS IR SŪNUS
MARQUETTE FUNERAL HOME

TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS.

2533 West 71st Street Tel. 476 - 2345

1410 So. 50th Ave., Cicero Tel. TO 3-2108--09

AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

MAZEIKA & EVANS FUNERAL HOME

THREE
AIR-CONDITIONED CHAPELS

Parking Facilities

6845 SOUTH WESTERN AVE. RRepublic 7-8600

EUDEIKIS

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS

Trys Moderniškos Koplyčios:

4330 - 34 South California Avenue

Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852

4605 - 07 South Hermitage Avenue

Telefonas — YArds 7-1741 - 2

PIRKITE DABAR TIESIŲ NUO MR. NELSON SAVININKO

SAINT CASIMIR
MONUMENT CO.

3911 West 111th Street

Didžiausias Paminklams Planų

Pasirinkimas Visame Mieste.

Telef. — CEdarcrest 3-6335

Vienas blokas nuo kapinių.

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

LACKAWICZ IR SŪNUS

2424 W. 69th STREET Tel. RRepublic 7-1213

2314 W. 23rd PLACE Tel. Virginia 7-0672

PETRAS BIELIONAS

4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS

3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS

3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

LEONARDAS F. BUKAUSKAS

10821 S. MICHIGAN AVE. Tel. Commodore 4-2228

JURGIS F. RUDMIN

3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138 - 1139

VASAITIS — BUTKUS

1446 S. 50th Ave., CICERO, ILL. Tel. Olympic 2-1003

LAWN FUNERAL HOME

Sigmund J. Sutkus

7909 STATE RD. OAKLAWN, ILL. Tel. 636-2320

Perskaite Draugą, duokite kitiems pasiskaityti.

Moterų Gyvenimas

Redaguoja St. Semenienė, 6507 S. Troy St., Chicago, Ill., 60629
Tel. 925-5988

Kultūrinis paminklas

Dr. Paulinos Kalvaitytės - Karvelienės atsiminimų
"Gyvenimo vingiais" II dalis

EM. PETRAUSKAITE

1968 m. lapkričio 15 d. suėjo metinės nuo a. a. dr. Paulinos Kalvaitytės-Karvelienės mirties. Tą dieną jos vyras Steponas Karvelis suruošė gražų minėjimą ir pašventino antkapio paminklą. Šia proga jis savo žmonai pastatė ir kitą — kultūrinį paminklą, išleidamas jos atsiminimų "Gyvenimo vingiais" II-ą dalį.

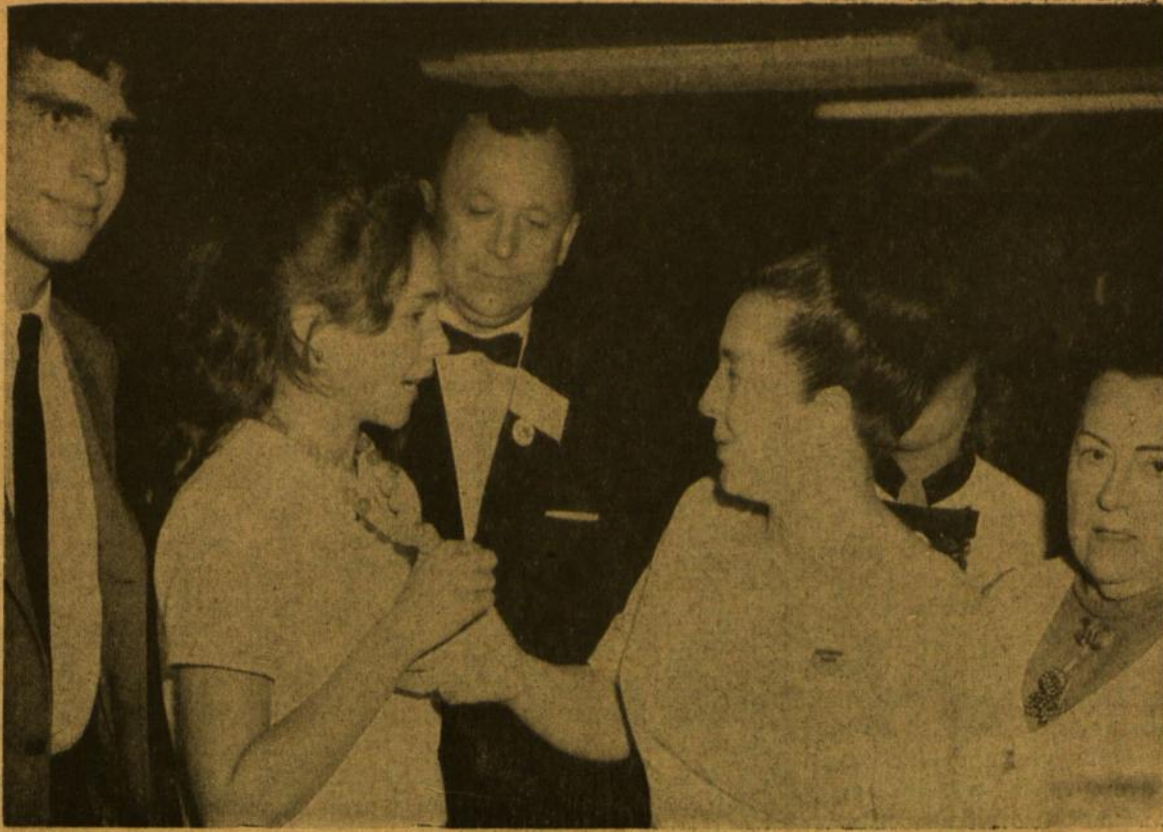
Joje autorė aprašo savo išgyvenimus jau baigus aukštąjį mokslą ir pradėjus dirbti savo profesijos — gydytojos rentgenologės darbą. Šią savo atsiminimų dalį ji suskirsto sekančiais skyriais: Darbas savame krašte, Atsidūrus svetur, Trejetas metų Kemptene, Emigraciniai rūpesčiai, Naujame pasaulyje ir Pabaiga.

Darbas savame krašte

Ilgiausias skyrius užima daugiau pusę visos knygos, yra "Darbas savame krašte". Ir čia dar atsiminimų medžiaga skirstoma net į 39 atskirus skyrelius. Autorė aprašo, kaip pradėjo darbą Kauno ligoninėje, kur greitai tapo rentgenologijos skyr. vedėja. Pradžioje priimta gana rezervuotai, ji greitai įsigijo pasitikėjimą,

valdybos nare, Aukštąjį mokslą baigusiu moterų sąjogoje, o taip pat ir Lietuvos moterų taryboje. Dar dalyvavo ir "Mergaičių bičiulių" dr. joje. Apie visas šias organizacijas ji čia pateikia daug įdomios ir reikšmingos istorinės medžiagos. Šios žinios ypač bus naudingos ne vienai mūsų veikėjai.

Atsiminimų autorė nupasakoja savo keliones užsieniuose ir su savo būsimu vyru kelionę į Liudą. Nors gana šykščiai, bet nuosirdžiai ji paliečia ir savo intymų gyvenimą bei vedybas. "Šis mano žingsnis daug daugiau susilaukė pritarimo iš šalies, negu rentgeno kabineto kūrimas. Apvaizda ir ši kartą mane laimino, nes gavau gerą, ištikimą žmogų, tikrą gyvenimo draugą ir globėją" — ji rašo savo atsiminimuose. O dėl savo vėlyvos santuokos šitaip atsiliepia: "Taip atsitiko todėl, kad didžioji ir pagrindinė mano gyvenimo svajonė buvo siekti mokslo, o galimybė vykdyti tą svajonę atėjo pavėluotai, taigi nebuvo kada žvalgytis į šalį; dar daugiau — dėl šeimos židinio kū-

Čikagietė Zuzana Juškevičienė dovanoja gintaro karolių garbės viešniai Julie Nixon, JAV Lietuvių III-čiosios taut. šokių šventės metu, Chicagoje. Iš k. į d.: garbės svečias David Eisenhower, dr. L. Kriaučiūnas, Julie Nixon, Z. Juškevičienė, Ir. Kriaučiūnienė ir Marija Rudienė. Taut. šokių šventės komiteto narė, valsių sponsorė, svečių priėmėja.

Australijos lietuvės Meno dienoje Adelaidėje

AVA SAUDARGIENE

Metų pabaigoje, gruodžio 25-31 d., į Adelaidę suskridome kuone visi. Čia sutikome ir tokius, kurių nesimato eiliniuose rengimuose. Buvo sportininkai, dainininkai, šokėjai, studentai, literatai ir teatralai. Visi lankė koncertus, susiartinimo vakarienes, džiaugėsi Adelaidės parkais, giedromis dienomis.

Moterų įnašas į šios šventės paruošimą ir jos programą labai didelis. Neišvardinsi visų dainininkių, skambiais balsais ir puošniais tautiniais rūbais, nei šokėjų, kurių jaunų veidai ir grakštūs judesiai paliko neišdildomą įspūdį širdyse. Išskirsiu tik pavienes.

Meno parodą organizavo I. Počenė ir, be jos, dar šešios moterys dalyvavo su savo kūriniais. P. G. Vasiliausienės melodingas sopranas žavėjo publiką kanatoje "Tėviškes namai", kurią ji atliko su Adelaidės chorą ir sol. Kalpoku. Ji buvo taip pat Jaunimo koncerto organizatorė. Taip pat visus žavėjo M. Umbražiūnienė, Sydnėjaus Lietuvių meno ansamblio dirigentė. Muzikos profesoriaus dukrė Umbražiūnienė profesionališkai laisvumu valdė ansamblio dainininkus, kurių galingi balsai visu grožiu pasiliejo salėje.

Tautiniams šokiams vadovavo B. Lapšienė, kuri jau kelinti me-

tai paruošia šokių programą meno dienoms ir vadovauja jungtiniam pasirodymui. Jos talkininės iš Sydnėjaus M. Osinaitė-Cox ir H. Statkuvienė iš Melbourn.

Literatūros vakaro programoje iš moterų dalyvavo M. Malakūnienė su poezija, J. Klupšienė atliko du išraiškos šokus ir N. Masulytė — piano solo.

Atskirą spektaklį davė Adelaidės teatras, suvaidinęs "Vaiva" — Čiurlionienės 3-jų veiksmų poemą, "Vaiva", režisuota J. Nevarausko, paliko malonų įspūdį. Čia išsiskyrė jauna aktorė J. Nevarauskaitė Vaivos rolėje, švelni, gyva ir svajinga sugebėjo laimėti publikos simpatijas. Taip pat A. Miliauskienė Laumės vaidmenyje buvo įdomi.

Jaunimo koncertas pritraukė daugiausia publikos, nes tai buvo vienintelė proga, kur jaunimas galėjo pasireikšti lietuvišku žodžiu. Muzikoje solo pasirodžiusios B. Garnytė, J. Kantvilaitė ir R. Asevičiūtė. Atskirų apylinkių pusvalandžiuose Adelaidės jauni mas, paruoštas J. Nevarausko, da-

vė dainų ir šokių pynę "Paparčio žiedą".

Melbourn jaunimas pavaizdavo "Lietuviškas vestuves". Šis vaizdelis, kuriame masiškai dalyvavo šokėjai ir dainininkai, sukurta ir gražiai inscenuota A. Karazijienės su tautinių šokių va dove H. Statkuvienė. P. Karazijienė ir p. Statkuvienė abi yra gerai žinomos savo veikla Melbourn jaunimo tarpe. Jos daug skiria dėmesio ir laiko lietuviškam jaunimo auklėjimui.

Sydnėjaus grupės pasirodymas nutraukė vakaro monotoniškumą su vieno veiksmo vaizdeliu "Marcelės nuodėmė" — inscenuota V. Krėvės apysaka "Silkės". "Marcelės nuodėmė" gerai paruošė ir režisavo A. Saudargienė, o jai talkininkavo su tautiniais šokiais M. Osinaitė-Cox. Režisierė ir tautinių šokių vadovė yra nepavargstančios teatro ir tautinių šokių ugdytojos nuo pat lietuviškos kolonijos įsikūrimo Sydnėje. Vaidinė aktorai yra jų išugdyti. Vaidintojai sužavėjo aiškia, taisyklinga kalba, drąsia laikysena ir gera vaidybine išraiška. Jaunutė Liuda Apinytė, kaip Marcelė, buvo apsuksi, nerūpestinga, linksma. Ji sugebėjo sužavėti žiūrovus puikia vaidyba sap-

Patricia Nilson modeliuoja Harvey Berin sukurto balinę suknelę, kurią ji dėvėjo inauguracijos balijuje Washington. Tai mimozos gėlės geltonumo spalvos šilko satinas. Mažutis švarkelis išsiuvinėtas bizantino figūromis iš aukso ir sidabro taipgi rankomis prisiūtomis brangenybėmis iš kristalo ir kit.

ne, danguje ir vėliau velniukų apsupta. Irena Kvietinskienė buvo įtikinanti teisingos, taurios ūkininkės Gerdvilienės rolėje.

O kas išvardins visas tas ponias ir mergaites, kurios papildė vaidinimą mažesniais ar didesniais vaidmenimis. Ir tas kurios užkulis talkininkavo. Visos jos susirinko Adelaidėje, vedamos lietuviško žodžio meilės ir tėvynės ilgesio.

Moterų sekcija Adelaidės Lietuvių Bendruomenėje

Ne vien daina ir meniškų žodžių mes ten gyvenom Adelaidėje suvažiavimo metu. Mus maitino, migdė, daugeliu atvejų visur vežiojo Adelaidės moterys. Jų darbas nematomas, niekas joms gėlių neįteikė, bet jų vaidmuo buvo lygiai svarbus kaip ir pasirodžiusių scenoje bei dalyvavusių posėdžiuose. Maža Adelaidės lietuvių bendruomenė, dėka rūpestingų šeimininkių, svečiai primė ir vaišino kelis kartus didesnes kolonijas.

Vieną dieną, kai šventadieniam Adelaidės mieste neveikė valgyklos, iškiau galvą į Lietuvių namų virtuvę. Pavalgydino ten mane lietuviškais skanėstais ir leido viską apžiūrėti. Gerai įruštoje virtuvėje suvažiavimo metu dieną ir naktį triūsė sekcijos pirmininkė R. Bajorūnienė ir jos

Biblioteka

Iš virtuvės pasukau į biblioteką. Tai didokas, šviesus kambarys knygų lentynomis apsuptas, stalas apkrautas periodiniais leidiniais. Čia viską tvarko knygų mylėtoja, bibliotekininkė p. E. Reisonienė.

Lietuviškos knygos žiūrėjo į mane iš visų lentynų, seni ir nauji leidiniai, vaikams literatūra, žurnalai, savaitraščiai. O Australijos leidinių tarpe ir mano tik ką Kult. Tarybos išleista knyga "Buvo broliai devyni"! P. Reisonienė parduoda suvenyrus, knygas, plokšteles ir dalina knygas norintiems jas skaityti. "Pastovių skaitytojų yra apie 60, tik mažai jų tarpe jaunimo ir vaikų", nusi-

Viceprez. Spiro T. Agnew žmona modeliuoja savo inauguracijos balinę suknelę. Helen Rose kūrini, rausvo satino šilko. Išsiuvinėta rausvais kristalais ir perlais ant šifoninio dugno — viskas rankų darbo. Platus sijonas turi priekį ir užpakalį klostes.

Dr. Paulinos Kalvaitytės - Karvelienės antkapio paminklas, sukurta skulptoriaus R. Mozolausko.

nes rimtai gilinosi savo srities darban: darė apie šį savo darbą pranešimus Medicinos dr-jos susirinkimuose ir rašė studijas "Medicinos" žurnalui. Tik užėmus vedėjos postą, turėjo rimtų susidūrimų su ligoninės administracija, bet ji šią "kovą" ne tik laimėjo, bet dar gavo prašomą komandiruoję Vokietiją rentgenologijos mokslo žinių pagiliniui. Aprašydama darbą ligoninėje, ji paliečia santykius su kolegomis gydytojais ir gailėstingomis seserimis, su kuriomis itin draugiškai bendravo, net buvo išrinkta jų sąjungos garbės nare. Doktorė joms dėstė rentgenologijos kursą. Kelis kartus jai teko ir vėl vykti į užsienį, į rentgenologų kongresus. Po penkerių metų darbo ligoninėje, doktorė surizikavo atsidaryti savo nuosavą rentgeno kabinetą. Bet ir čia jai pūkiai sekėsi. Dirbdama savo specialybės darbe, ji nuolat gilino savo profesijos žinias, dar vis dirbdama ir universitete, kurį galutinai baigė 1928 m.

Visuomeninė veikla

Dirbdama savo specialybėje, doktorė taip pat uoliai dalyvavo ir visuomeniniame darbe. Žymi jos veikla Abolicionistų dr-gijų, kuriai ilgą laiką ir pirmininkavo. Ji daug dirbo, visą laiką būdama

rimo nenorėjau atsisakyti savo išsvajotojo tikslo" (62 psl.).

Nuo 1930 iki 1940 metų ji buvo priversta, kaip vienintelė šios srities specialistė, dirbti Karo ligoninėje, o nuo 1938 m., dėl ligos, visai atsisakė savo privačios praktikos. Tada, kaip visi žinojame, prasidėjo "neramios dienos su mitingais" — sovietų okupacija, ir jai teko atsidurti bei dirbti Šiaulių ligoninėje. Ji čia plačiai aprašo gyvenimą ir darbą Šiauliuose, kur jai teko pergyventi ir vokiečių užėjimą. O toliau karo bangos ją nunešė į Palangą, iš kur jau teko pasitraukti svetur.

Svetimoje padangėje

Knygos skyr. "Atsidūrus svetur", "Trejetas metų Kemptene", "Emigraciniai rūpesčiai" — mum visiem daugiau ar mažiau jau bendrai išgyvenimai. Tačiau ir čia dr. Kalvaitytė nenuleidžia rankų — dirba savo srityje, kiek galint padėdama savo tautiečiams. Naujame pasaulyje ji jau turi "supasuoti", nes čia ji jau negalėjo dirbti savo specialybėje, neišlaikiusi egzaminų, o jų laikyti nebesiryzo dėl savo amžiaus. Kai kurį laiką dirbo privačioje vieno daktaro įstaigoje gynai techninį darbą, kurį dirbdama vėliau galėjo gauti šokių tokią pensiją. Tai jai, visą laiką buvusiai

ŠIAUDINUKŲ SPECIALISTE

Ursulės Astrienės Kalėdų eglutės šiaudinukai išsiskiria savo ornamentų stiliumi, įvairia technika ir ypatingai kruopščiu detalių išieškojimu. Dar jaunutę ją mamytė išmokė karpyti iš popieriaus įvairius ornamentus ir jais puošti seklyčios lentynėlę, kur stovėjo Marijos statula. Šiaudus laidyti (prosyti) ir languoti išmoko iš draugės, tragiškai žuvusios Lietuvoje, gi apvalius varpelius iš sesers Leokadijos. Visa kita — jos pačios išradimo vaisiai.

Jau šešti metai, kaip Ursulė Astrienė dalyvauja su P. Zapoliu kalėdinių šiaudinukų parodoje Jaunimo centre Chicagoje. Šiemet jos ornamentais puošta eglutė ir paveikslai buvo perkelti į Balzeko Lietuvių kultūros muziejų, o tėvų jėgų koplyčio atėję pasimelsti, gėrėjomės Ursulės Astrienės lietuviškų motyvių šiaudinukais papuošta Eglutė.

Asių šeima "Draugą" skaito jau 19 metų. Gyvena Grand Rapids, Mich. Jų dukrelė yra lietuviškame Putnamo M. N. Pr. Sėserų vienuolyne sesuo Monika.

Uždrausti mini sijonai

Nairobi mieste, Kenijoje, Julius Kiano, švietimo ministras, pasakė 125-iesiems atvykusiems amerikiečiams — Taikos korpuso (Peace corps) savanoriams nesivelti į politiką ir vengti dėvėti "mini" sijonus, gyvenant šiame krašte. Mokytojams šiame Afrikos krašte draudžiama aktyviai dalyvauti politikoje ir Kenijos papročiai neleidžia dėvėti "mini" sijonų.

Pavojingiausi metalai vedybose

Kurie metalai vedybose yra patys pavojingiausi? 1-ji, 7-ji ar 10-ji?

Psichologai mano, kad bet kurie metalai gali būti pavojingi skyryboms, kei porėlė susiduria su pavojinga krize. Tačiau, paprastai, pirmieji metalai yra patys sunkiausiai vedybose. Tuo metu vyras ir žmona turi išmokyti gyvenimą intymiai santuokoje, dalintis vienas su kitu, mylėti ir būti mylimam, mokėti išreikšti, parodyti bei perduoti tikruosius savo jausmus, svajones ir troškimus. Pirmiaisiais metais taipgi jaunoji pora sprendžia klausimą, kur gyventi ir kaip, ir iš ko, kas jau vėlesniais metais gerokai susitvarko ir įeina į normalias vėžes.